

Dette er korrespondansen mellom Olav Sletto og S. Reinthon i åra 1904-1919. Brev vart fyrst publisert i Olav Sletto-selskapets Årshefte 2002, s. 69-110. Dei er berre ein liten del av ein omfattande korrespondanse. Originalane fins i Sletto-samlinga i Hol Bygdearkiv, boks 22, mappe 22.3. Avskrift ved tidlegare styremedlem, Kåre Olav Solhjell, 2002.

Fyrst vil eg nemna "Norskdomslaget" vaart

Notodden lærarskule 11 – 12 – 1904

Herr S. Reinthon

Alt stend vel til med meg. Helsa hev eg, mathugen og arbeidshugen, og trivst framifraa. Det gjeng med hug alt saman.

No skal eg fortelja litt um livet her paa skulen. Fyrst vil eg nemna "Norskdomslaget" vaart. Det er ikkje anna enn me bøndene som hev slike hugmaal, som meir norskdom, kann ein vita, byungdomen hev det rett ikkje med aa brenna og vera varm for noko sovore – ikkje for noko i det heile, trur eg – undateke misjonen. Me bondeungdommen hev daa slege oss i lag for aa verna um vaart, ogso i den meining aa arbeida for det her paa skulen, og seinare i livet. Maalet for laget er: meir norskdom, og aa verna um dei gamle gode skikkar og klædedragter, aa minka straumen til Amerika, og aa fremja avhaldssaki i landet. Det er mykje, mykje meir som stend i loverne vaare, men det her nemnde er daa av størst vikt. Her paa skulen fær ein nok ikkje tak til aa gjera so mykje nett, men denne lovnaden gjeld for livet seinare naar ein kjem ut av skulen, liksovel, og det er det, som vil bera frugter. Ein er daa ogso lem i den broderring, som vil noko godt for folket dei liver imillom. – Du skulde sjaa naar me er samla; dei fleste noko tunge, med sterke fastlaga andlet, og alvorsfulle; dei gjev den tanke at naar dei fyrst vil noko, so sig dei paa til dei ogso naar noko.

I gaarkveld hadde me Blixkveld. Aartun tala um Blix og hans liv – hans historie. Haugstad um salmane hans, og um norsk kyrkjesong i det heile – norsk folkekyrkje. So var det fleirrøystes song, spel av piano og fela. Det var ei gild stund. Eg hadde skrive eit dikt til Blixkvelden. Dersom "Holingen" gjeng skal eg senda det heim.

So hev me tvo slags avhaldslag: foreiningi og losjen. Losjen er av "væsen" utanlandsk, som noko slags frimureri. Alt skal ganga so løyndomsfullt for seg, innafyre létne dørar. Og so hev dei ei slags uniform paa. I losjen er mest alle lærarskuleelevar.

Eg for min part likar ikkje dette slags "væsenet". Eg veit at skal ein naa noko, so lyt ein gaa ut til det aalmenne folk, og ikkje paa ein sovoren stormannsleg maate stengja seg inne. Likeso veit eg ogso, at ein ikkje er fødd med kunsti i det arbeidet heller, men maa læra arbeida paa klokaste maaten, læra aa naa til hjarto. Og i foreiningi er eitt eller fleire foredrag til kvar gong. Seminarlæraren Vik er formann. Gymnastikk lærar Østtveit er nestformann. Det er gode arbeidskrefter.

Ja, no er eg pengelaus, og maa soleis beda um aa faa tilsendt meg noko. Du spør um det er bank her. Jau, det er det. Det er kanskje klokast, og minst bry ogso, um du, som du sa, vilde senda alt, og eg so sett det inn i banken. Det kann du gjera som du meinat.

Du lyt helsa dei der sø. Hels han Olav. Han er vel formann i ungdomslaget han.

Hjarteleg helsa! Din Olav Sletto

Det er verkelegt som eit vendepunkt i vaar saga no

Notodden, 5te mars 1905

Kjære lærar!

Det er lenge sidan eg skreiv sist, men du lyt orsaka meg. – Helsa hev eg, og hev havt heile tidi, so at eg hev vore sers heppen. Og arbeidet gjeng med lyst. Heppen er eg ogso med alt mitt stræv, so eg vert baade glad og sterk ved det.

Eg vil gaa yver til aa tala um det som sterkt rører meg i desse tider, og som visst rører dei fleste sinn i landet, og fær so mange til aa hitna i harm og til aa gløda av elsk til Norig, - eg meinar denne vanden me er uppe i politisk. Det er verkeleg som eit vendepunkt i vaar saga no. Ei sovoren stor stund, for Norigs folk, som ber so mykje i seg, kva kant det ber paa. Ingen hev vel rett greida paa kva som kann etter fylgja, hev me ikkje no ungt mod og offerhug og ein vilje, kanhenda dei som kjem etter oss som no lever, aldri kann vinna det atter. Men samlar me oss – alle, til ein vilje, urædde, offerhuga, med tru til Gud, so vinn me trygd for landet vaart, trygd aat oss sjølve og vaare born, og trygd for framvoksteren gjennom lange tider. – Og det er det som gjev mod, at folket, som det ser ut til, verkeleg stend meir samla, verkeleg kann meir einast i det aa hevja seg fraa denne politiske vanheider. – No tykkjer eg verkeleg at eg øygnar livsteikn, grorgjém i lufti yver landet. Kann me no slaa igjennom politisk, med heider og æra, sterkt, traust, som det sømer seg nordmenn, so vil me veksa oss større og sjølvstendige. Daa fær me vyrnad for oss sjølve og vaart eige. Daa vil me veksa heil, paa vaart eige kulturgrunnlag, og ikkje lenger turva kallast eit dansk-svensk-norskt folk. Den som kunde faa liva den dagen, – men eg veit at eg kann arbeida for at den dagen kjem. No fær det syna seg kva folkehøgskular, ungdomsarbeid, og folkeskuleundervisning hev magta i vaart folk. No fær det ogso syna seg kva for menn me hev ved roret, syna seg um denne vaar tid hev fostra seg dei menn ho treng um. Og det fær syna seg meir. – Aartun sa i ei tale i gaarkveld, at det folk som kann ofra sitt raude, varme hjarteblood for fædrlandet, for si eign og si æra, det folk kann Gud bruka i si tenest. – Det fær syna seg um Norigs folk er funne verdig – kann brukast til aa gjera eit stort arbeid for Gud millom andre folk. Det fær syna seg, um det hev nokon grunn for seg det Grundtvig fyrst orda fram um, og saag so klaart i aanden, og som saa mange hev fenge syn paa, og tru til – seinare, at Norge hev ei stor oppgaava millom dei andre folk aa gjera i framtidi, at det norske folk kann vera som salt i mannalyden i Europa yver.

I grunnen er det ikkje so myrkt. Det hev ofte jamenn vore verre for det norske folk. I 1814 var det noko anna, skal eg tru. Nei, finst det ei grann gamall nordmannshaatt att i oss, so reddas me ikkje no. Og det tryggaste er no aa vita at Gud er attaat. Norig hev ingen erobringsplanar, det vil hevda sin rett som folk millom andre folk. Det meinar eg maa tekkjast styraren yver alle rike.

Aartun sa i gaar kveld i ei samtal eg hadde med honom um desse ting, at berre no denne 19 mannsnemndi kunde leggja fram planarne snart, og me so fekk eit ministerium som vilde gjera noko, so vilde det gaa – no med folkeavstemmingi er so sterkt uppe. Det er ikkje bra at folket skal gaa i spaning so lenge, sa han.

Det er underlegt nok. Me hadde fest i gaarkveld. Lærar Vik heldt festtalen. Og kva tala han um? Jau, han tala um dette djupe karakterdrag hjaa nordmannen, at han er so lett til aa austra seg upp i strid innbyrdes, og som i heile vaar saga hev lege i vegen for samlingi, - og um unionen. Han for sin part hadde vel høyrte lovprisingi av all den velsigning som skulde fylgja med unionen, han hadde røkt etter i vaar nyare saga, at han kunde finne den velsigningi, men han fann ingen velsigning, utan all den mein som er lagt i vegen for vaar utvikling. – Det skal mod til aa segja sovorne ord paa eit kristelegt seminar, verkeleg tala politikkk. So det syner seg at det vaknar.

No lyt eg tenkja paa aa slutta. Eg sender denne blanketten, som eg vel kannhenda hev gløymt burt for lenge.

So er det mammon. Det skulde vera bra aa faa litt pengar, ja, kunde det høva seg so snart. – Hev no byrja med aa halda meg sjølv heil kost, vonar det skal verta billegare.

So er aa helsa til likt og ulikt i ungdomslaget, og avhaldslaget ifraa meg. Vonar lagi gjeng godt.

Hels Olav, og huslyden din!

Og sjølv maa du vera so mykje hjarteleg helsa ifraa meg, likesom er ogso takkar for alt stræv du hev havt, og vil koma til aa hava for mi skuld.

Hels dei der sø.

Din Olav Sletto

Vart den megtigaste mann paa heile Notodden dagen 17de mai

Lærarskulen 21. mai 1905

Kjære lærar!

Det er lenge millom kvar gong eg skriv, men du lyt orsaka.

Her er vaaren komen, med blomar og gras og grønt lauv, og alt som til høyrer. Det er so fint her no, at det er reint mykje.

Koss hev de der heime festa 17de mai? De hev vel havt fest, spaar eg. Her hev det vore gildt, med barnetog og vaksnemannstog, og fest, og talor og fyredrag av dugande menn. Men eg for min del var den som laut liggja i selen, og faa til mest alt, so eg er mest oppgjev no etterpaa.

Men glad er eg, for di at eg hev gjort noko godt. Eg fekk det hvern aa vera formann i festnemndi her for skulen, og som formann laut møta i ei sams nemnd laga av utsendingar fraa alle foreiningar og lag her paa staden, frisinna – og kristelegt ungdomslag, avhaldslaget, arbeidarforeiningi, losjen, og lærarskulen, og vart so der formann atter, og fekk soleis aa gjera med alt, vart den megtigaste mann paa heile Notodden dagen 17de mai. Ha ha! No tok eg dette upp som eit hædersarbeid, eg, og lovde med meg sjølv, at hadde eg fenge dette ansvarsfulle arbeid, so vilde eg taka det med alvor upp, og med ansvarskjensla fylla kravi so godt som eg kunde. Dette, og at det no denne gongen er slik ein stor syttande mai, gjorde at eg lagde meg so heilt inn i arbeidet, at det var lite eg las dei dagarne. Det nyttar ikkje aa faa noko til aa gaa utan at ein sjølv arbeider det ein magtar og vel so det. Dei fleste i komiteen var trauste arbeidsfolk, bønder. Men det hende den dagen me baka lefsor, og flysja og mól jordeple, at sume vart gløymsken og hugste ikkje paa aa møta fram, med grovarbeidet vara.

Det er rart.

Men det gjekk so det var smurt, og alle dreivst av den tanken aa faa laga "Seminarfesten" um til folkefest. Det var noko nytt. Daa kom det kritikk, kann de tru. Dei aristokratiske av seminaristarne, byjaalet, var som galne. Det hadde alltid vore "morosame" festar fyrr, no vilde det verta "skandale", tenk folkefest! pøbelfest vilde det verta. Festnemndi var som ein mann, og rett som det var, tala einkvan av oss under arbeidet kor stor denne tidi var for Norig, og kor stor 17de mai var dette aaret, og harmast yver, at dei som vilde verta lærarar skulde ha so mykje aandløyse, daudkjøt, og narreskap aa dragast med, og tanken vilde me føra fram. Alle lærarane hadde me med oss. Det er rart naar det er liv. – Eg var ikkje høgføtt daa eg imillom so mange hundra framande og fine folk kom paa staden og toget skulde ganga, og eg var den som komanderte dei alle. Men eg byste meg til, vart modig, og téla i korttrøya mi, med saumakaste og rosaplagg, ikring, og komanderte – og alle lydde meg, og alt gjekk godt.

Hauge heldt tale for dagen, og den var megtig. - So tok festen paa. Eg var endaa so modig at

eg heldt innleiingstale, og las upp eit digt. Festen gjekk godt, alvorsam og innhaldsrik. Folket var oppglødde. Fyre festen spaadde mange so ilt, no er det ikkje anna enn lovord aa høyra. Hauge gav festnemndi og festen det ord, at alt i hop var ei æra. Du kann tru me var glade. Det er ikkje so greidt ved eit kristelegt seminar. Det er mange som fører pietisma med, og trur at det er kristendom.

Eg fortel so mykje um dette, fordi eg trur du hev moro av aa høyra.

Eg maa ogso fortelja, at eg hev fenge høyrte og set tvo merkjelege menn. Den fyrste er prestelærer Støylen. Det var ein fin, lærd og stor mann, ei megtig personlegheit. Han var stor som talar! Djup, kristeleg, og folkeleg. Den andre er Peter Hognestad, ein gjæv mann. Storkulten Viggo Ullmann skal koma og halda tvo fyredrag um vaar nasjonale framvokster um 8 dagar. Det vert gildt.

Ja, ja, no lyt eg tenkja paa aa slutta. Fraa no og til me er ferdige vert det ei annsam tid; me skal hava ein upptakingseksamen.

Men det lyt eg fortelja: No i utgongseksamen for tridje klasse skreiv 20 baae stilarne paa landsmaal, 10 skreiv baae stilarne paa rixmaal, 6 skreiv ein paa kvart maal, saa landsmaalet gjeng sin sigersgong stødt og godt. Det maa staa vurnad av slik ei sigersmagt.

Eg kjem vel til aa øyda litt meir pengar enn det eg hev fenge, men det kann eg melda naar eg treng dei.

Hels i Sletto, Haugen, Ola bror din, og ungdomslaget og avhaldslaget.

No hev eg eit kvart igjen so skal eg paa songmøte. Kl 6 avhaldsmøte, kl 7 avhaldsfest og pakkeaugsjon. Eg vonar at det gjeng bra i alle lagi dykkar. Hels Olav naturlegvis.

Eg hev skrivi so slurve at det er ei skam, men eg hev ikkje tid til aa gjera det folkelegt i fraa meg.

Hjarteleg helsa: fraa Olav Sletto

Til lukka med det frie Norig!

Notoddens seminarium 12/6 1905

Ja, i dag er det kvitsunddagen

Kjære lærar!

Ja, i dag er det nøgdi av sol og blomar og grønt gras, av blikrande lauv, og fuglesong i allan skog. Notodden ligg so ven. Det er slik stemning yvar alt i dag, so mykje der ute som stend i pakt med det yngste og beste i meg sjølv; dei djupaste tonar, dei finaste broddar av tankar, dei dimmaste skrimsel av syner, som hugen min eig, vert borne ut av glade fuglemaal og i summ og tjoet av humlor og myhank og allslag fylgje. Og alle desse liter, og former paa blomar, og vokstrar! Og so denne tidi me liver i, so stor og herleg som ho er, og djupt aalvorsam. At eg skulde faa liva i slik ei stor tid paa alle maatar, hev eg rett aldri trutt. Men fyrr eg sjølv visste so stod me midt upp i det.

So roleg som folket er no, so interesserte, og heilhuga, og liksom berre ein vilje.

”Til lukka med det frie Norig! No treng me meir enn nokor tid fyrr aa beda: Gud signe vaart dyre fedraland”, skreiv presten Hognestad i ei helsing til Rangstad. So ljost torde han tru paa dette, og sjaa paa dette. – Norig er sterkt, det ser me alle, og kjenner det, med. Og neimenn fær eg meg til aa tru anna, enn at me no gjeng fram til noko betre for oss – til eit fritt Norig. Vaarherre hev ikkje raad til aa tyna det norske folk, men han vil tugta og uppseda oss, og hjelpe oss fram, so det norske folk vert det han hev tenkt det til.

Den stygge kongen, du! Det var vænt nok av stortinget, aa segja at me vil høgagta han i alle dagar, i brevet til honom, men det norske folk vil styggjast ved hans aatferd no, og ikkje

høgagta han, men svivyrda han. Han hev det fortent. ”Broderfolkets vel” ja. – Kanhenda det vert so, likevel, men mot hans vilje.

Ja, no er det spaning.

Men – koss tek folket paa dette her heime? Det finst vel ikkje noko høgreperti i gamall aand no lenger, ikkje skræmer dei vel med krig, som fyrr dei hev gjort so ofte. Skyttarlaget gjeng vel godt? Det er vel glød der heime og.

Ja, so lyt eg tenkja paa aa slutta.

Den mammon eg treng, ja.

Du vert vel fælen reint no, daa atter skurar etter pengar, etter 50 kr. attpaa alle dei andre kronone. Eg skal ikkje undrast paa det. ”Eg er ikkje dum fant til aa øyda pengar!”, sa han ein full mann her ein dagen. Det same kann eg segja. Eg øyder fortare enn eg tener, ja. Fortenesti er liten. – Men – det er sjeldan eg brukar sjampanje til middags, ja, brukar helst billigare vinsortar, heller ikkje likar eg aa liva dyrare enn ein vanleg stortingsmann, so til kvardags daa. Nei. Men det raklast til so pengar maa ein ut med lell.

Undrast um ikkje maten er meir enn halve føda?

Ja, siste juni hev me avskilfest. Hev du høyrte um dei i Sletto hev bruk for meg til sumars. Eg lyt nemleg tenkja paa aa tena klæde paa kroppen. Um ikkje dei hev arbeid for meg, so kann hende du hadde eitkvart. Det fær me daa tala um naar eg kjem heim att. – Eg hev skrivi svært stygt, daa eg hev lite tid.

I margen: Hels aat Sletto. Han hev vel ikkje ærend til Gulsvik gammelen; i den tid eg kjem, so seint utpaa.

Hjarteleg helsa! Din Olav

Du fær jammen hava mykje stræv og umsut for meg

Sletto 26. august 1905

Min kjære lærar!

Eg meintest koma nordyver i dag endaa ei gong – eg var nedanfor i dag tidlegt med snaasset eg hadde, som Stein Villand skulde ta, - men no kvier eg svært fyrr vegen, daa eg tenkjer meg til aa koma so langt som aat Skurdalen i dag. Det harmar meg dette at eg ikkje skal faa beda skikkeleg velliva med dikkon. Men eg veit, at dei ynskje de hev vilja sagt meg i høg mæle, um eg hev kome, dei vil fylgja meg like fullt og like sterkt, - like varme. Eg veit at de ynskjer meg lykke til. – Og eg veit og kjenner med meg: eg maa ynskja signing og lukka yver deg og ditt stræv til døyandagen din.

Du fær jammen hava mykje stræv og umsut for meg. Men eg vil ikkje eingong snakka um det. Slikt noko er ikkje uppvege med takk i neven og litevetta umtale so upp i augo. Det maa attergjeldast paa den visi, at ein oppdreg seg sjølv, ofrar seg holden og heil til det ein brenn for, og vigjer sitt liv so elden brenn for det beste, det høgste det største. Dette er ein fullgild takk for eit menneskje si tiltru og kjærleik. Gjeve so Gud meg kraft til aa gjeva den takken. Daa kanhenda vilde rik velsigning kryna ditt stræv for meg, og mitt liv verta til signing. Det er rart segja heimen farvel. Eg kjenner det sterkt. – Livet eig sut og sakna og sorg. Eg kjenner det. Livet eig røyster, lokkande, daarande, voner, lette og ljose som hugsviv, og sterke som tru, - livet eig syner. Dette kjenner eg sterkare enn. Ja, livet eig tra, og livet treng daad. Eg maa reisa.

Liv vel! Hels Olav og alle!

Reisepengar hev eg og litt til, so du treng inkje senda fyrr ut i september ein gong.

Hjarteleg helsa! Din Olav Sletto

”Økonomisk stilling”. 0 upp og 0 i mente

Lærarskolen 21. september 1905

Kjære lærar! Takk for sist!

No hev eg vore sjuk og til sengs vel ein 8 dagar. Er no paa fot atter, og paa skulen, men er so veik vorten at det er taa lagi. Var for hard med meg i sumar, Gu’betre. Fælande ansamt!

Eg sender eit skjema, vil faa deg til aa fylla ut. Eg lyt faa det att rett snart. 1ste vika i oktober skal dette innleverast. Det er med pengegreia, ser du.

Sjaa her er du snill:

”Faderens stilling”. Han er arbeidsmann.

”Økonomisk stilling”. 0 upp og 0 i mente, veit du.

”Foreldrenes indtægt”. Tja. Er vel vonleg ikkje stor, arbeidarforhold maata!

No nok! Resten greier du.

Ja, vil du vera so snill aa gjera dette, var det svært bra.

Du sender vel litt skillingar med svaret?

No kann det ikkje verta noko brev av. Ikkje tid og ikkje – kraft.

Hels der sø.

Helsa de alle og du sjølv so mykje ifraa meg! Olav Sletto

Den store lygni, som heiter kongen

Notodden 20de november 1905

Kjære lærar!

Du maa endeleg orsaka meg, at eg ikkje hev skrive eit skikkelegt brev til deg, etter at eg reiste heimanfraa. Det er ikkje som det skulde vera av meg dette. – Eg hev nok tenkt paa det, veit du, men ikkje er det nok med tanken berre – i brevskrivning heller. No ja! Nok um det.

Bra liver eg, det skal vera visst, so bra, at eg kraanar, segjer dei. Og det er ikkje verst.

Arbeid er her nøgdi av, og vel so det, som du veit. Berre ein hadde skallen soleis laga, at han rømde og heldt paa alt han fekk, so ein til eksamen berre kunde løda upp, som or ein tunnesekk, daa var det ingen vande. Men no er det so, at faae eig ein slik ein.

Og so hev me fengje konge, ja. Braak var det fyre valet, og endaa meir vert det vel, Gu’betre – etterpaa. Ja, ja. Norigs folk var endaa ikkje komne so langt, at dei kunde kasta den store lygni som heiter kongen. Paa toppen set dei han, ja, ein mann utan ansvar, set han der til aa skriva namnet sitt under det, som landets styringsmenn hev arbeidt saman. Jublar gjer dei mot det hoffliv, som vil koma, og som vil skapa ein heil her av bukkande menn paa friarfot, - paa friing etter aa koma med i glimen og glitren, og etter aa faa magt, og faa seg ei god kjøtgryta. Naar ein tenkjer paa dei, og alt dette andre, so kann ein harma seg sjuk.

Men – det kann verta godt. Det kann verta framifraa godt. Og det lyt ein vona. Peter Hognestad maala no endaa det ut, skal du tru. – Men so kom Ullmann og synte kva kongen var, og synte kva utvikling er, ned gjennom heile saga. Det var noko det.

Men dersom kongen trør folket for nær, soleis at han steller seg i brodden for eit parti, som vil norskdomen til livs, - for er det utrulegt? – ja daa maa det vel syna seg, at det er merg i bønderne.

Eg veit ikkje korleis du ser paa dette synsmaalet. Men ei skam var det for Hol, at det berre fanst 32 som svara nei.

Lærarane her er kongsmenn, anna enn ein. – Det skal vera fridag den dagen kongen kjem, hev eg høyr. Ja, ja.

Heime driv de vel ungdomslaget og avhaldsmøti so det staa etter. – Det trengst sanneleg baae slagi. Eller so kjem jarnvegskulturen til aa kjøva alt me eig av gammalt.

Ja, lukka med arbeidet!

Nei, eg lyt nok slutta denne gongen.

Ja, det er sant. Eg fekk 50 kr. i stipendium.

Naar eg treng pengar skriv eg.

Hels der sø! Og elles alle!

Huslyden din og du sjølv mykje helsa fraa meg: Din Olav Sletto

Aa jau. Vil du vera so snill aa senda pengar innved joli, so var det bra.

Du fær ikkje verta leid av aa ha umak for mi skuld

Notodden 1/3 06

Herr S. Reinthon!

Liver bra. Men mykje aa gjera. Sit no paa skulen og skriv. Maa orsaka at dette brevet ikkje vert langt.

Det kom brev fraa Jorde til meg i gaarkveld. Men daa eg lite skynar meg paa desse ting, og vel heller ikkje kann so mykje gjera heller, so sender eg det til deg, som visst kann greia dette. Eg lyt daa beda deg vera saa snill aa ordna dette for meg. Du fær ikkje tidleg verta leid av aa ha umak for mi skuld. Men betre vert det ikkje for det um eg ber meg illa. – Eg legg brevet inni.

So maa de liva so indarlegt vel og bra alle der heime. Vonar de alle liver godt, hev helsa og alt sovore.

Ungdomsarbeid og avhaldsarbeid driv de vel berre so det stend etter.

Hels Olav og heile huslyden din! Hels dei der sud i Sletto.

Hjarteleg helsing! Dykkar Olav Sletto

Vedlegg:

Fra Overrettsagfører J. Jorde. Næs, Hallingdal den 21/2 1906.

Til Olaf J. Sletto, Hol.

De varsles herved om at betale renter og afdrag af samt omkostninger paa Deres laan i Næs Sparebank til bankens kasserer inden 14 dage.

Ærbødigst J. Jorde.

Det var pengar eg sikla paa

Notodden 11/6 06

Herr S. Reinthon.

No er det midt i fælaste eksamensstrevet. Hev no att berre nokre faa dagar, til den 19de, so upp i geografi, og so slag i slag det eine etter det andre.

Hev liti tid. Me lyt svalla so mykje meir naar eg kjem heim.
Det var pengar eg sikla paa. 40 kr hadde eg tenkt. Ha, ha!
Kanhenda at eg vert her paa elevstemna.
Ja, ja, du fær ikkje verta leid meg.

Hjarteleg helsing! Din Olav Sletto

Du veit korleis eg alltid hev bore paa diktardraumar

Notodden sundagskvelden 4/11 1906

Kjære lærar!

Eg hev ikkje skrivi fyrr til deg, og det er mest stygt av meg, men eg lyt segja som sant er, at det er med vilje gjort. Eg hev nok havt stor trong til aa takka for godt samvere i sumar var, takka for gjestmilda dykkar, venskapen og godviljen de alltid synte meg. Men daa eg ikkje hev det gjort, var det mykje for di eg vilde senda eit brev med. Og skulde eg noko brev faa til, laut eg for det fyrste ha noko aa skriva um. – No var her so mykje nytt aa koma inn i, nye fag, og nye lærarar, so det ikkje med ein gong var gjort aa ha alt paa det reine. Og no vil du orsaka meg, det er eg sikker paa, og elles vera lika blid.

Me hadde lærarskifte i stor stil fyrststundes i haust. Dei gamle vilde finna sine kjøtgrytor andre stader. Sendstad slo sitt paulun upp i sjølvaste Kristiania. Og ein gong kvar maanad kjem han hit til Notodden, skal sjaa yver rekningarne vaare. Den som lærar vart i hans stad er ein som gjekk ut her i fjor! Han er ein ungdom, men flink. Aartun, som eg sytte mest for skulde reisa, stullar daa som prest i Sætersdalen. Ein gild kar var det, og gav meg meir enn eg veit aa segja og takka honom for. Difor høvde det just at me kunde faa ein glup kar att i staden, slik som me fekk han i Severin Eskeland. Det er eit menneske ein maa lika. I lag og læte er gudande lik bror sin han Lars. Stor og væn og kjekk med ein diger haarmanke. Ein som hev vyrnad med seg. Frisinna, og verkeleg ein mann, greid og storlægd i alle ting. Norskdomsmann, men klok og maatførleg so han vinn godhug for sitt livssyn. – Eg hev i honom ikkje berre funne ein lærar, men ein ven. Og det ein slik ven, at det sprett og knuppast og gror i meg, og eg mognast i hans samvere.

Um meg sjølv maa eg fortelja noko, som du skulde vore den fyrste til aa vita. Og sjølv hadde eg meint aa koma paa svall ved deg um det i sumar. Men det vart meg umogleg. Du er den som kjenner meg best av alle menneskje. Du maa gjeva meg raad.

Du veit korleis eg alltid hev bore paa diktardraumar. Det hev vore det eg for meg hev sett som det største: verta diktar. Dei hev gjort meg mykje godt. Kom eg so her paa lærarskulen – upp i so mykje nytt og inn i annsamt arbeid, og eg slo dette gamle vekk, og fekk det vekk. Vart aldri plaga av skrivehug. Alt som kom diktingi ved tottest meg gildt, sjølv sagt, og lesa diktarne var mi gleda. Men so i fjor etter jol fekk eg ei uro i meg. Tankarne byrja meir aa draga den leidi. Eg vart oppriven, ulukkeleg og tungsint. Alltid uglad, aldri fornøgd um eg las paa leksorne og arbeidde meg i hel mest. Gjekk slik som um eg alltid hadde noko aa trega paa, som gjorde eg noko vondt. Næterne laag eg mykje vaken. Kom eg so heim i sumar. Arbeidet og staaket var vekke. Tanken fekk arbeida som han sjølv vilde. Eg kom paa den staden der eg hadde vakse upp. Stilt er det der uppe i skogen og utsynet er so stort. Eg tok til aa laga eit skodespel i tankarne. Aa skriva – det vilde vera aa koma reint paa rak, eg kjende det. Eg ha vilja kome til aa øydelagt all mi kraft. So kom eit tungsinn – og eg hadde no inkje til aa døyva det med. Eg tok til aa skriva som ei plan for slik som eg totte det maatte lagast, og let det so vera med det.

Men daa eg kom til aa spyrja meg sjølv kva eg skulde verta i verdi, kom eg inn i det tyngste eg enno hev vore uppe i. Eg kom i naud. Den største naud! Eg kom ut atter med ein lovnad: Anten staa og vinna, eller falla og verta ulukkeleg for diktardraumen min. Daa var det nokon dagar eg var som umskapt. Livet mitt hadde uendeleg verd. Eg kjende krefter i meg. So kom magtløysa der etterpaa, tungsinn, tvil – og paa same tid ei faafengeleg sjølvtru som sume tider raar. So kjem all verdsens ting innpaa meg. No er det slik at eg trur eg tærest upp. Eg er so sorgmoda, unøgd, innestengd, stortenkt, magtlaus og arm. Eg raar snart ikkje med meg lenger. – Arbeidshugen aukar med dette. Skulearbeidet maa gjerast, so kjem det eg maa lesa utanum til beinfram utvikling for meg, og til aa gjera meg gladare. Men du! Det er det verste. Kann hende at eg svik baade meg sjølv og dykk som hjelper meg fram. Men eg orkar det ikkje paa annan maate.

Dette vilde eg nemna for deg. Kva skal eg gjera?

Og so pengar igjen.

Hels Olav og alle dei i Sletto.

Kjærleg helsing fraa din Olav

S. Reinton svarar:

Du hev ei stor gjerning aa gjera

Hol 12/12 06

Kjære Olav!

So skal eg freista aa svara paa brevet ditt.

Fyrst og framst vil eg daa segja dette: Du lyt spara paa krefterne dine, for du hev røynt deg for myket og er nervesliten. Eg kjenner meg so godt att i myket av det du fortel um deg sjølv. Det skal mindre til enn livspursmaal til aa føre ein inn i nød. Berre smaatri kann auka seg upp, til alt tykkjest vera imot ein og alle utveggar stengde. Um netene kann ein liggja vaken lange timarne og talmast i verste naud over smaae ting, plaga seg sjølv og tærast burt. Du, kor vondt eg stundom hev lidi paa denne maaten. Etterhandig fann eg lette ved aa tenkja: Du hev daa sett so ofte no, at dette er berre ”nervøsitet”, so det ikkje er so illa som det ser ut for deg. Stundom etter ei slik liding kann alt sjaa for ljost og bra ut: du sjølv, alt er so bra. Eg nmemner difor: Les berre det som høyrer til leksorne, og tak alt so let, som du kan, lat arbeidet i norskdomslaget og slikt nokot faa kvila, ut i frisk luft, radt du hev eit bel, sug inn styrke for sjel og kropp. Fær du ikkje sova, eller vert det vondt for deg elles, so tala med doktoren. Eg tenkjer, han vil segja som eg. Men dette maa du gjera for det er din plikt a verna um helsa di.

At diktargaava er given deg, hev lenge vore klaart for meg, og at du nettupp der vil faa ei gjerning aa gjera i livet, det er mi faste tru. Men eg meiner (med mit vesle vet paa den ting), at diktaraanden ikkje er noko ”svermaraand”, men ein aand som gjev rum for alm. folkevet og folketanke, t. d. dette som du og eg hev voret inne paa, at skal du kunna verta ein full dugande reidskap i denne aanden si tenest, so maa du faa lærdom og daning, og aanden lyt komanderast til aa venta, til du er ferdig og kann segja: ver so god, no stend eg til tenest! At dene aanda der uppe i heimen din med dei vide og fargre utsynir, kann sprengja hardt paa eit ”utvalgt redskap”, det er lett aa skyna og likeeins at det maa vera eit litet hugnaleg arbeid aa segja til honom: du lyt venta. Men at du gjorde rett i aa gjeva eit slikt svar, det er sikkert og visst. At du kjenner deg som hadde du gjort noko vondt, kann ikkje vera berre av nervøsitet. Eg veit ikkje um du tenkjer deg dette aa gjera deg ferdig med skulen og etterpaa t.d. taka huslærarpost hjaa Gjelsvik, som aa svika diktarkallet. Det nemner du visst ikkje. For meg stend dette som rette og beste vegen for deg. Du maa sjaa aa verta glad over dette, ikkje

mismæt, at du skal faa koma til ein mann som G. Den lovnaden du nemner, aa staa, eller verta ulukkeleg, torer eg ikkje segja nokot um, daa eg ikkje veit um eg skynar deg. Svika diktardraumen din, maa du for alt i verda ikkje, men etter det eg veit, kann du helder ikkje trengja aa vika fraa den planen som er lagt for diktargivnaden si skuld. Men her kann sjølvstøtt vera andre omsyn som eg ikkje skynar. Mi meining er difor: Hald fram som du til denne tid hev stande, og du vil med dine gode evner og det kall du visseleg hev faatt til aa gaa i diktaraanden si tenest, verta ein lukkeleg og bra mann og til signing for fedralandet og det norske folket. Du hev ei stor gjerning aa gjera. Ditt liv hev verkeleg "uendeleg verdi". Dette er mi likeframme meining. Men du veit at i diktarspursmaal er eg mindre enn ein "lægmand". Gløym no ikkje det fyrste eg nemnde, dette med helsen.

Med ei varm og kjærleg helsing. Din ven S.R.

Eg hev fenge mi vesle livsgjerning

Notodden i juli 1906

Kjære lærar!

Det var kjærkome aa faa brevet ditt. For slik som eg kjenner deg, og veit korleis du vil meg vel og kjenner meg òg heilt baade i godt og vondt, so var det noko meir enn berre eit brev. – No er det ogso slik, at du hev vore den som alltid hev laate gjeve meg raad og hjelp, naar so hev trugest.

Men eg angrar mest likevel at eg skreiv til deg slik som eg gjorde. Med litt umtanke hev eg vel heller ikkje gjort det. Men slik som det bar til, so var det i ei stund eg kjende meg oppriven og tyngd, - i ei sovori stund ein kann segja at ein er i angst. Eg hadde for liti ro til aa fortelja vislegt og vitugt. Og at du maatte verta fælen undrar meg ikkje. Eg minnest lite dessverre korleis brevet mitt lydde, men at du maatte ta det som du gjorde var nok berre rimelegt.

No vil eg daa freista aa fortelja um meg sjølv, rolegt og meir i samanheng. - Ein skulle ikkje bryda annan mann med dette vesle som ein tykkjer ovrar seg hjaa ein, og som ein kjenner brydda so smaatt innars inne. Men det er no eingong so, at ein kvar traar etter aa tala ut um det som for honom er stort og underlegt: denne skaping og vokster i hans inste menneskje. Og naar ein daa attaat veit, at den ein talar til vil høyre paa og stend ein so nær at han kann fegnast til liks med ein sjølv, og endaa der attaat er den eldre og mognare som kann gjeva raad, so er det lisa i det og opna sin hug. Og det gjev styrke.

Det er vel so, med den som ei livsgjerning hev fenge, anten ho er stor eller liten aa sjaa til, at han ei tid fær kallet, og kannhenda paa same tidi ogso tvilen og suti og vanmodet som med fylgjer. Han fær ganga igjennom mykje baade av lyftande gleda og sterk livstru, og tungsam gru og kjensla av magtløysa. Han fær mykje uro og bryting i sin hug i den tid han skal formast og lagast til ein reidskap, hagleg og lagleg, for den vilje som livet raar. Soleis hev det vore med dei fleste, so vidt eg veit.

Eg hev fengje mi vesle livsgjerning. Eg trur paa det. Eg hev fenge eit lite rike der eg skal vera kongen, og der eg skal gjera kongen sine verk. – Um dette riket, um dette kongedømmet hev eg drøymt fraa liten av. Og bygd det i draumane mine so stort, so underfagert i glans, og i venleik so rikt som berre ei barnesjel kann gjera det. Stunda hev eg so mang ein gong etter aa gjera kongen sine verk – etter riket. Men kvifor, hev aldri stae meg klaart. Eg visste bere at eg hadde hug. So kom det yver meg ein gong, at eg no var vald til aa vera denne kongen. Og eg kjende ei stor sigrande magt i meg og ikring meg ved det, kjende kraft som braut, evnor som brann, kjende meg sæl og sigersterk.

Men vera konge er nok ikkje berre maktkjensla. Kongen hev ansvar, han hev store krav aa fylla, han skal vera den langsynte, sterke som skal føra folket frametter. – Eg var ikkje so mykje konge eg, at eg ved dette som kravdest vart glad og sterk. Eg vart sorgfull. Men so er det rare: voni um eingong aa naa fram dukkar upp att, jamt og samt.

Ja, her hev eg bruka eit bilæte. Eg hadde ikkje tenkt fraa fyrst av dette aa gjera, men tal beint fram. Likevel skal dette faa staa daa eg ser at eg hev fenge fram det eg vilde.

Dette her hev alltid vore meg ei kjelda til aalvor i mi livsføring. Det hev vore mi ballast kann eg so trygt segja. Stort hev det vori det som eg vilde naa, og at eg skulde naa det – ja, var fødd til det, hev eg trutt. Dette hev gjeve meg eit vaksemanns syn paa meg sjølv og kjensla av verd, og paa same tid ei kjensla av ansvar. Men dette hev ogso gjort at tanken, den arbeidande tanke, alltid hev sysla med ting i den same leidi. Høve fekk eg svært gode til aa utvikla meg i ei leid. Slik som eg daa no stend her – paa den utviklingsstad og med den utvikling eg no hev – eg maa vedgaa at eg er einsidig utvikla. Nokre evnor og spirevoner hev fenge den vyrdsling som til trongst – men paa kostnad av andre.

Er no dette bygt paa ei innbilling, vil alt snart ramla. Det vil syna seg at evnorne naar ikkje til naar verket skal gjerast. So hev eg gjenge feil og skusla meg bort. Ligg det til grunn eit livskall, eit serdrag i mitt vesen, ei sers evna som foldar seg ut og veks etter si eigi lov, og etter handi meir og meir vert den samlande pol i alt mitt hugdrag – so er eg sæl at den evna hev fenge rom og rett. Daa hev eg ikkje styrt meg sjølv, men vorten leidd og driven fram.

Men kven kann til kvardags tru so store ting.

Kva skal eg gjera?

Gjennom vonde stunder og tvil og strid hev eg funne liksom ei plan. Den held eg meg til. Dette hugdrag hev teke magta fraa meg, eg maa vedgaa det. So let eg meg heller driva. Men driva og driva er to reint ymse ting. Ein kann drive med vilje og viljelaus. Eg vil driva med vilje, eg vil ro meg fram og av all magt so mykje som moglegt sjølv vera med aa styra. Eg vil arbeida mot dette mitt maal, og samla meg kring dette; og opnar meg heilt for livsens sol og regn og trur paa groen. Med andre ord: eg vil taka hand med mi utvikling. Ikkje berre drøyma, stunda og traa, men taka livet og ansvaret med livet paa meg.

Det eg fyrst og framst maa sjaa til er aa trygda mi eigen utvikling. Eg gjeng paa skule at eg ved det kann vinna ein plass i samfundet, der eg stend som uafhengig mann med open veg til vidare framvokster. Det maa vera grunnen aa byggja paa – lenger og vidare. Eg kann aldri koma vekk fraa skulearbeid og skulepligt so lenge eg paa skule gjeng. Men eg kann hevja skulearbeid og skulepligt saa høgt at det beintfram tener det eg til sist vil naa. – Ja, du veit skulearbeidet kann tena soleis likevel um eg aldri det ringaste umakar meg med aa hevja det, med di det legg det allmenne grunnlag. Men det kann ikkje tena nok og godt nok. Dei evnor hjaa ein som framum andre maa bera livsverket, bør ha den største vyrdsling, og maa, skal voksteren verta naturleg. Og fær ein det, og kann ein lata all øving av dei andre evnor og alt kunnskapsstoff tena dette eine, so vil det som eg ovanfyre sa: skulearbeid og skulepligt beintfram tena det eg til sist vil naa.

Men so ser me: vil ein meir paa vaksen manns vis sameina og saman mengja alt det einskilde ein paa skulen fær til eit syn, vil ein take det inn i seg, eller rettare sagt, maa taka det inn i seg fordi at han hungrar, - han er so ulukkeleg at han kjem utum det som me vanleg kallar skulearbeid. Det er det rare. Og dette er det som dømmer denne vaar skuleordning. – Men i honom er det vorte eit liv som krøv og hungrar og tyrstar. Han gløymer det mindre for det store. Han veks.

Eg er ikkje sers plaga av skrivetrong. Eg kjenner so altfor vel at eg ikkje er ferdig til det aa skriva. Hev ikkje slik hast med det – naar eg hev flust anna aa gjera. Men synsringen min heldt paa aa vidar seg ut. Eg hev fenge som ein glytt inn i tankeheimen. Og det som set uro i blodet er trongi etter aa trengja lenger inn, etter aa sjaa det som eg ikkje hev set, etter aa faa

ljøs yver det som tykkjest ikkje noko ljøs aa eiga. Dette er det som mest valdar sjukdom, som eig liksom slik hast, som fell so lenge til aa bia paa. Og so modløysa daa, og stundesløysa, men ofte ogso finnargledda og arbeidsgledda.

Du spør um eg soleis hev meint det, at eg for diktingi skuld vil ofra alt anna – no med det same. Nei so menn. Eg kjem til aa gjera mine ting som eg hev gjort, og vonleg betre.

Ein som tenkjer seg til aa verta diktar skal so mykje raad er slaa bort det som hev med det aa gjera. Og so ein vakker dag han hev so aa pusla med, kann han setja seg til med penn i hand og bjoda diktaraandi: ver so god! Soleis paa lag forstod eg deg i brevet ditt. Men eg maatte nok vedgaa med meg sjølv at eit sovore geni hev aldri eg vore, og vert det ikkje heller. Noko anna so tungt vil det koma til aa gaa for meg – um eg nokon gong naadde litt paa veg. Fyrst maa eg faa eit livsinnhald, trur eg, ved studium av menneskja og livet, og ved tileigning av tankar og ved aa læra loverne for sjølve kunsti aa kjenna, og aldri leggja dette til side, men halda paa so det plent gjekk meg i blodet, vart min natur – og meir og meir. Læra aa sjaa, og læra aa forstaa. Det er tingen.

Dette brevet hev jamen lenge vore under arbeid. Det hev kome so ovlegt mykje ivegen, so eg ikkje hev fengje skrive.

No sist hev eg vore i Bø paa eit maalstemne der. Hovden var der, heldt preik og festtale, og var paa høgdi av seg sjølv. Eg tala mykje med honom. Han skulde daa vera ein av deim som hev naatt upp – høgt upp. Han skulde vel vera glad. Men nei. Han kjenner seg stengd, fær ikkje luft nok og ljøs nok. Evnorne brenn. Planerne veks seg sterke og store. Men han fer ikkje tid til – eller høve til aa hamra ut og gjeva form. Han hev hus og heim og huslyd, og eit presteembæte som krev for mykje av hans arbeidskraft.

Ja ja, tenkte eg, alltid mykje aa vilja, men lite aa faa naa, alltid dette ævelege gil mellom idealet og det verkelege liv. Den same song og tone gjeng gjennom alt menneskelivet. Eg vart slett ikkje opplyfta av det.

Takk daa at du hev lese so langt dette brevet, som er so mykje um meg sjølv – og berre um meg sjølv.

Hels Olav og alle elles.

Hjarteleg helsa! Din Olav Sletto

Ja no brevet er ferdig er det nyaarseftan. Godt nyaar!

S. Reinton svarar:

Hald fram som du stemner

Hol 19/1 1907

Kjære Olav!

Jau, i kveld lyt eg ta meg tid til aa skriva nokre ord. Hev vore so ansam heile tidi etter joli. Mange takk skal du ha for det lange gilde brevet. No trur eg at eg forstod meiningi di og eg er fullt ut samd med deg.

Fyrste brevet forstod eg paalag so: Aa nytta diktargaava er mitt livskall. Men skal eg kunna gjera det, er det eit stort spurlag um eg kann halda fram, som tanken hev vore, med skulearbeid osb. Eg trudde plent du tenkte paa aa slutta. Difor skreiv eg som eg gjorde. For etter mi røynsle kunne dette so godt koma av formyket læsing. Sjølv sagt hev eg aldri meint at ein som tenkjer seg til aa verta diktar, skal saamyket raad er slaa burt det, som hev med det aa gjera, og so ein vakker dag setja seg ned og bjoda diktaraandi: ver so god. Kva er diktargivnaden? er det ei sers evne den einskilde er fødd med? Det og, kann hende. Men er det

ikkje fyrst og framst eit indre liv, eit aandleg liv? Jau, visst. Men daa er det vel og so, at dette maa veksa, og dertil treng det umlag det same som alt anna liv. Eg tykkjer skyna so godt det du skreiv um, korleis skulearbeidet og skulelærdommen her beint fram kjem til næring for dette liv. Javist gjerer han so og maa so gjera. – Likevel kann vel ”omstendighederne” vera slike at ein bør gjera som eg skreiv. Det er sume høve i livet daa det er ret aa setja seg paa svultekur ei tid. Men og sjølvsagt berre ei tid. Eg trudde du trong ein slik kur, men etter siste brevet dit trur eg visst eg tok imist baade av sjukdomen og medisinen. Og vel var det. Kva skal du no gjera? Ja, paa det spursmaalet kann eg ikkje svara betre enn du sjølv gjer i brevet ditt. Hald du fram som du stemner.

Her lever me som vanleg. Olav er ikkje sterk, men gjer daa arbeidet i heradskassearposten. Helkaas er formann i ungdomslaget her no. Um otte dagar skal me ha avhaldsfest i Hovet. Dr. Bruun og ein arb. form. Næs skal tala.

Din S. R.

Pungen er tom

Notodden 4/3 1907

Beste lærar og ven!

Liver bra. Mykje aa gjera, men eg varnar um krefterne so godt eg kann, for helsa lyt vera det fyrste.

No hev eg just site og høyrte Oskar Jæger, professoren, halde fyredrag um folkeforsikring, og er heilt trøytt. Kann ikkje no skriva som helst eg vilde.

Takk for brevet eg fekk fraa deg, og for dei raad og den rettleiding du gjennom det gav meg. Det skal rett verta moro aa koma heim til sumaren og tala meir um det – tala um det.

Det eg no beint fram vilde, var aa fortelja at pungen er tom. Ja, det er nok so. Og eg maa krevja. Men det tukkar no vel hardt burtyver til at det kann verta meir ende paa no snart – gjeng alt vel.

Det er jammen rart at 3 aar mest skal vera lidne. Eg hadde aldri tenkt dei skulde kunne gaa so fort. Skal ein koma i hug kva ein kann ha samla inn og bygt upp denne tidi, so er det visseleg lite, tykkjest det. Men skal ein gjera det so vert ein sorgfull, og det hev ein i grunnen ikkje raad til. Det er visst likast aa berre stemna fram.

Ja, ja. God natt! Hels alle.

Hjarteleg helsing! Din Olav Sletto

Ikkje altfor høgt aa fluga

Notodden 14/5 1907

Gode ven!

Du spør i eit av breva dine korleis det kjem til aa gaa med posten hjaa Gjelsvik. Ja, eg veit ikkje. Eg segjer no som eg sa heime i sumar, at eg trur det ikkje fyrr enn eg ser det. Det var altso tala so millom Aartun og Gjelsvik, at eg, dersom eg vilde, skulde læra upp borni hans eit par aars tid. Eg sa at det hadde eg stor hug til, og meinte at noko hepnare snaudt vilde bjoda seg fram, - av arbeid. Aartun trudde det same av di at daa opna det seg veg so merkeleg lagleg til aa utvikla seg vidare for meg. Og dette er ganske sikkert, sa han. Ja ja. Sidan tala Aartun ved Gjelsvik igjen. Ja, Gjelsvik hadde ikkje eigentleg tenkt, at det skulde verta dette aaret

(altså til aars), han hadde tenkt so smaatt paa aa senda gutarne sine til Sætersdalen eit aar fyrst.

Nokon greid greia hev eg ikkje paa dette. (Gjelsvik hadde fyrste gong det var paa tale, skyna det so at eg skulde gaa ut eit aar seindre.) Kva hev eg aa gjera? Jau, lesta ingen ting høyra fraa meg fyrr eksamen er teken. Daa skal eg skriva til Gjelsvik, fortelja at det er eg som hev vore paa tale, og korleis han vil. Det gjeld so mykje aa spela si rolla godt, maa vita.

Forresten meiner Eskeland at det kanskje ikkje var so heldig som det kann sjaa ut for.

Ungarne er nokon fæle villstyringar. Og det vilde verta mykje aa gjera, so tidi til sjølvstudium vart heller liti.

Dessutan so er det planar uppe, som ogso dei krinsar um meg og mitt. Det hev vore paa tale millom Gjelsvik og Eskeland, aa faa meg til aa driva skule for ungdommen – maalskule eller paa lag som ei folkehøgskule i mange maatar. Dette vil segja: Dei vil faa i stand noko kveldskular, som er soleis at ungdomslagi raader yver dei. Fagi er norsk og histori og fyredrag. Desse skal flytjast, soleis at dei kunde verta eit kurs paa 1 maanad paa kvar stad.

Betalingi vilde verta svært bra. Eg kom til aa faa so ein 2 – 3 maanadskurs eller so. – Dette skal daa storting slaa fast og yta pengar til. Eller verkeleg maa eg segja, at dette hev eg ikkje for vel greida paa. Um det alt er ordna veit eg ikkje, eller um det verkeleg vert, veit eg heller ikkje. Vert det aalvor av, so er eg fløygd, for daa vil dei hava meg til.

Dette vil Eskeland helst. Men fyrst laut eg gaa gjennom eit lite kurs i norsk og oldnorsk, som ogso vil verta laga, kjem desse skulane i gang. – Vart dette, (og vert det ikkje i aar, so visst sikkert nok eit anna) so vilde eg med eingong koma inn i det som eg hev min styrke i, faa arbeida der, og soleis trygda min seinare vokster paa dette grunnlag som eg til denne tid hev lagt. Dette ville daa, segjer han, leida paa vegen til det som lyt vera livsmaalet for meg, folkehøgskulen og diktingi. Kom desse planane i stand, so laut eg driva med det eit aar eller høgast tvo, og so reisa ned til Askov paa skulen der ein vinter eller tvo og lesa soge og sprog. So heim igjen og taka folkehøgskulen upp, eller um eg skulde vinna fram med det andre, so det.

Altsaa dette er ikkje berre planar, men heller lange og vidsveimde planar, som reknar med aar. No lyt eg spyrja: Kva skal eg betala rentor og avdrag og maten i munnen med? Faa meg noko aa gjera! Eg vil altså faa meg skulepost, um dette glepp, og hev han paa varastyre. Kjem desse planane paa, so naturlegvis vil eg helst dei, og tek vikar. – Altså, ikkje alt for høgt aa fluga, men heller styra so mykje raustare og sikrare paa, naar vengene fær magti og fridomen. Eg hev for mykje av drøymaren og lykkejegeren i meg, men og freistar aa vera baade var og vetug no utetter, av di eg so vel veit at eit rikt arbeidsliv maa ha grunn og byggja paa. Og arbeidaren sjølv maa ha vakse heil vokster fraa roti av. Og sjølvarbeid og signing maa verka det alt saman. Endaa eg nok maa segja som sant og røyneleg er, at endaa hev eg so mykje uro og gjæring, at arbeidet meinkast for meg, og eg maa kjempa meir enn dei fleste veit av.

Du, skal tru eg skal ha nokon tanke paa posten i Sudhovet?

Dette som her er nemnt um desse skularne, maa du ikkje nemna ved nokon. Det maa vere løynleg oss imillom. Det vert so lett prat. Og vart det ikkje, vart det ogso prat.

Din Olav Sletto

Hels dei i Sletto at eg hev stade til eksamen

Notodden 13/6 1907

Gode ven!

Kann no melda at eg hev stade prøva. Men hev ikkje vore noko heppen just.

Landsmaalstil: godt, rigsmaalstil: godt. Rekning: antagelig. Einaste trøyst er, at dei fleste andre ogso var ikkje rett svineheldige – og mange mykje uhepnare enn eg.

Hev no vore uppe i munnleg kristendomskunnskap. Eg gjorde det etter mi meining – svært godt. Men vart nedarbeiddt og fekk ikkje meir enn ”meget godt”. So vart eg sint som ein tyrk, gauv paa bestyraren og skulda han og cencoren for at dei hadde dømt meg urettferdig.

Bestyraren skamfull og nervøs og ulukkeleg. Eg kravde aa faa – berre aa faa vita grunnarne for at dei slo meg ned – av cencoren og honom sjølv. Ingen grunnar kunde han gjeva. At dette skulde koma for sensoren sette han seg mot. – Paa resten fortalde han at han hadde ikkje vore med aa slege meg ned. – So er ingen ting meir vorte av det. Eg kann ikkje plundra med dette, so at eg øydelegg heile eksamen for meg. Men kva er grunnen? Jau, hev aldri smoge for dei, aldri vore eller er vakt, for fri i tanken.

I dag vore upp i instruksjon, tok ”godt”.

Og so pengar!

Eg treng fleire enn nokor sinn fyrr. Du vil visst tykkja det er for mykje. Men – no er det alle desse eksamensmaterialutleggi, so sløydmaterialutleggi, so hev eg kjøpt nokre hjelpebøker, so skal eg hava meg ei brok og eit par sko, so mykje at eg kann koma heim, og reise pengar.

Eg hev rekna ut 100 kr. Kannhenda at eg ikkje eingong hev so mange i banken no. Du lyt vera so snill og ordna dette for meg – paa ei eller onnor vis.

Jaja. Eg er baade sinna og modlaus yver denne evige motstand og luregreida eg vert ute for. Eg vert so uroleg i tankane. Men rett og rak og sann! Det er dygdi lell! Kannhende eg likevel til slutt vinn paa det. Eg stend forresten ikkje aaleine, ein stor part av kameratarne held med meg.

Eskeland hev vore her no, og vil roa meg til, segjer at det gjer ingen ting for mi framtid dette um dei arbeider meg ned. Han held paa ogso aa vil faa forstaaing millom meg og Hauge paa Hauge sine vegner.

Hels dei i Sletto at eg hev stade til eksamen. Hels alle. Liti tid!

Helsing! Din Olav Sletto

Der lukka spilar treng ikkje vitet vera med

Gvarv 19/8 1907

Kjære lærar!

No er eg paa Gvarv. Alt stend vel til. Her er ei mengd lærarar av baae kyn. Og alt er som du nokk kann tenkja, framifraa gildt. Mykje er det aa læra; fyredrag reint forvitneleg; gjæve folk aa vera saman og røda med. Det er fest – reinspikka fest. Skards pædagogiske fyredrag er reint storfelte aa høyra. Naadland, Eskeland, Irgens. Eg er eit lukkelegt menneske som fekk koma her. Og det ser ut til aa verta til velsigning for meg. Eskeland er min gode ven som fyrr. Skard – er min ven. Eg trur eg fullt kann tenkja det. Han hev vitja meg paa hybelen, samtala med meg hev han gjort i friminutta, er elskeleg mot meg. Naadland – syner meg verkeleg stor vyrdnad, held meg, ser det ut for, som eit bra menenske. Frøken Irgens, ho er verdensdame, - ho hev vist meg ”opmerksomhed”. Ho vil tala med meg tidt og ofte. Og i morgon – opna meg

aatgang aat eit gildt selskap millom Gvarvbuarne gjorde ho, og det var berre 3 – 4 av heile kurset som fekk denne æra. – Slik stend mine kort. Eg er glad – ikkje faafengeleg glad – men takksam glad. Eg er merkeleg heldig.

Og i gaar fekk eg eit brev i posten. Eg opna og saag paa underskrifta: ”Vyrdsamt! Sven Moren.” Nei, men kva kann det vera?! Jau, Trysil vilde faa i stand maalskular – prof. Gjelsvik hadde gjeve Moren det raad aa spyrja meg um eg vilde koma som lærar dit burt. 2 – 3 timar dagen, og ”me vilde sjølv sagt betala so De var tent med det soleis”. Ein 3 – 4 maanar minst. Du verdi! Kva kunde eg betre ynskja. Der lukka spilar treng ikkje vitet vera med. – No hev eg skrive att. Tek med glede imot! – Ja, er eg ikkje ein lukkefugl! Dessutan hev eg nesten i handi fleire kurs. Um ei tid vert eg fastsett som reiselærer av Gjelsvik. Eskeland sa: ”det er ganske tryggt det”, sa han. Gjelsvik kjem kanhenda til Telemark fyrr enn eg reiser herifraa, so fær eg svalla med han. Eskeland skriv til ymse vyrde menn her og der og fær dei til aa ordne maalskular og aa taka meg som lærar.

Det gjeng so greidlegt for meg at eg mest stussar. Eg vert glad og modig. Men sant aa segja, eg maa stansa og tenkja yver kva som i grunnen er meint med all denne heppa, kva skal eg sjølv betala det med? Orkar eg sigla som dei ventar mitt skip fram? Aa! Vaarherre lyt ein verkeleg lyda til i medbør og. Eg ser paa dette, som paa alt anna, at det er ei sturing. Eg skal faa verta ein arbeidsmann i folket snart!

Liv vel!

Naar kurset er ende kjem eg heim – berre vera ein dags tid med Eskeland og faa raad og hjelp og arbeidsplanar til min eigen skule.

Det er sant!!! Helsingar fraa Skard! Han hugsar deg vel!

Send 10 kr. – dersom at du ser dei kann rekke fram til den 24de – var du snill.

Hast! Orsak!

Hels alle! Hjarteleg helsa! Din Olav Sletto

Liggja roleg og arbeida paa boki mi

Vass, Joleftan 1907

Hr. S. Reinthon

Takk for sist og glad jol! Du og dine!

No er eg vassing, og det likar eg godt. Naar so skulde vera at eg ikkje ut i verda skulde faa sleppa, so var det kann henda best at eg hamna her. Her er ro og gode dagar, og lite av det som kann lokka ei ung sjæl ut fraa dygdi sin breide veg. Her er ein løynd og aaleine – med seg sjølv og sine ærgiruge planar. Her kann eg skriva Gudskelov.

Det er det daa og eg vil no i jolehelgi. Eg vil liggja roleg, og arbeida paa boki mi.

Eg hev vore heppen aa fengje kveldsskule. No kann eg, gjeng alt vel, tena 105 kr ved sida av. Og det ser eg meg mun i. – Dessutan var det dei eldre her i bygdi og Christie som la seg i selen fyrst og fekk ungdomslaget til aa røra med det. (Av politiske grunnar.)

Eg hev halde fyredrag um H. N. H. Eit fyredrag i Leveld um framgangsarbeidet i samfundet. Desutan eit fyredrag i ungdomslaget her.

Ungdommen her er det godt to i, og kjem han berre paa los so vert det nok liv. 3dje dag skal me ha pakkeauksjon. For dei pengarne me daa fær inn skal me halda fest for dei gamle.

Dessutan skal me ha kveldsskule i romhelgi.

Bøker stend eg ikkje ibeit for. Her er tre boksamlingar: I N. og S. Vats og Leveld – nye framifraa bøker. Garborg, Kjelland, Lie sine, og alle verki deira. Og likeeins av dei andre. Og

nye og gamle landsmaalsbøker. Dessutan vil Christie laana meg det eg maatte ynskja fraa hans bokhylla.

Eg hev teke posten paa konstitution aaret ut, - til vaaren. Folket vilde faa meg fast – so vidt eg skynar. Men eg vil ha næste sumar aa spikulera i. Danmarkturen fær eg ikkje av hovudet.

Eg vert tidlegt ferdig med skulen her. Skal tru det kunde gaa an aa faa framhaldsskule i Hol til vaaren?

Fraa Sundre fekk eg bod um eg kunde halda maalskeid der etter jol. Men eg sa nei.

Signerik jolehelg! Godt nyaar!

Hjarteleg helsing! Din Olav Sletto

Eg er glad!

Kristiania 22/10 1908

Gode Reinthon!

I all hast!

Liver bra. ”Morer mig grusomt”. Høyrer fyrelesningar, hev gjesta bibliotek og kunstsamlingar. Er i teateret kvar einaste kveld mest. Er no vorten kjend med Krog, teatersjefen, og gjeng fritt paa alle forestillingar – paa beste plass. Les korrektur paa boki mi. Hev mykje aa gjera. Er sær s heppen. Hev stifta kjennskap med mange kunstnarar og andre gjæve folk her inne.

Eg er glad!

Ein kann høyra fyrelesningar fritt, lesa boksamlingane fritt. Det er utifraa lett aa vinna kunnskap her. Alle raar meg fraa aa reisa til Danmark, av di at eg utan utlegg kunne lesa fritt ved universitetet. Ja, hus og mat laut eg nok halda meg, men er lovt det billig.

Kva skal eg gjera? Gjev meg ditt raad snart paa timen.

Hjarteleg helsing! Din Olav Sletto

Adr. Olaf Norli, Universitetsgt. 24. Kristiania.

Eg er glad boki fær ros

Askov, Danmark 21/11 1908

Gode ven!

Takk for brevet!

Eg liver bra her paa Askov! Det vert visst gildt. 250 elevar.

Eg er glad at boki fær ros. Berre no mange vilde kjøpa henne. Kann du ikkje paa ein eller annan maate faa tinga burt 20 – 30 stykke? Tal um det same ved jordemor. Ho vil visst gjerne hjelpa til. Eg tenkjer paa honoraret maa vita.

Ja, Bjørnson var gild – og docent Collin ikkje mindre. Her i Kjøbenhavn gjekk eg ogso fritt i teatri.

Annsam.

I margen: Pengar!

Hjarteleg helsing Olav Sletto

Vert ”Dei Gamle” seldt noko i Hol?

Askov, Danmark 20 – 12 – 1908

Gode ven!

Takk for brevet. Nett no kom det. Takk for pengarne!

So vil eg taka eit bil og skriva med same. Det er sanneleg nok aa gjera her. Og ikkje kann det vere tale um aa arbeida so nøygje og grundig med alt – som eg kunde ha hug til, og som eg vilde gjera i mitt sjølvarbeid paa eiga hand. Men det er no kannhende mest gagn i det sterke og livande inntrykk ein faar. Her er lærarane lærde herrar, kvar i sine serlege faggreiner. Men lærdomen eig eit varmt liv. Det er det som er det gilde paa dette vesle universitetet.

Langeland skal koma i joli ja. Banen er god aa ha.

Du hev vel lese Hovden sitt reisebrev? Han er uvyrden og grov som alltid. Eg svara, men angra paa det med same. Eg skulde ikkje lesta gaa det. Det hadde høvt betre. Det som ”Tuften” skreiv, var no det reine barnevas, so det reknar me ikkje.

S. Eskeland skreiv til meg i det høvet: Hovden, Moren og fl. dreiv ein trafikk soleis, at dei maa rett lata vera og kasta stein, dei bur sjølve i glashus. Skriv eg meir lyt det bli for kunsti skuld, og ikkje fyrst og framst for æra. Og eg tok meg ikkje nær av det H. skreiv.

Men Norli ber seg rart aat. Han let vera og lysa ut mi bok. Jaja, som han vil. Kann eg faa ein annan forleggjar, so tek eg ikkje Norli oftare.

No hev eg skrive til honom etter pengar.

Her er gildt. Mykje aa gjera.

Sumarkurset (for høgskulelærarar) tek til 8 dagar etter vinterkurset er slutta. So eg maa vel halde paa det osgo? Og søkja utsetjing med kongetenesta. Maa høyra di meining.

Vert ”Dei Gamle” seldt noko i Hol? Kunde du leggja eit godt ord inn for henne um so høvde. Dette honoraret, maata.

Glad jol! Godt nyaar! Dykkar Olav Sletto

Er no i Kjøbenhavn. Er reist fraa Askov

Kjøbenhavn 10 – 2. 1909

Hr. Reinthon, gode ven!

Er no i Kjøbenhavn. Er reist fraa Askov. Gjeng paa ”statens lærehöiskole” her i byen. Prof. Olvik(?) er forstandar, den namnegjetne Vilhelm Andersen er min lærar. Lyder paa universitetsfyrelesningar. Studerer paa boksamlingar og kunstsamlingar. Jacob Appell opna dørene. Eg gjeng som gjest. Betaler ingen skulepengar.

Liver bra. Helsa og mathug. Er paa ferde baade seint og tidlegt. Det maa visst vera til gagn for meg, at eg er her. I gaar kveld i selskap hjaa forfattar Helge Rode saman med Erik Vullum og kona hans og Sven Moren.

Vil du vera snill og faa Olav til aa skriva søknaden og ordna med det der, er du snill.

Tusund Helsingar! Din Olav Sletto

Fylg meg til Tyskland

Kjøbenhavn 13. 2. 1909

Gode hr Reinthon!

Eg sit eismal paa min hybel i Kjøbenhavn. Eg hev arbeidt paa det kongelege bibliotek i heile dag. Hev ogso pakka handkufferten. Han stend burtved glaset. Attmed stend paraplyen. I morgon reiser eg til Tyskland – Hamburg, Berlin, Leipzig, Dresden, Nyrenberg.

Men er du gal? segjer nok du no. Ja, eg veit ikkje sjølv kva reis eg no gjer denne gongen. Det er aa slaa stort paa. Det er aa taka alt fyreaat – fyre eg kjem so langt at eg kann venta stipendium. Men -. Ja, no reiser eg.

Sven Moren sa til meg for ein par dagar sidan. Fylg meg til Tyskland. Hev ikkje pengar, sa eg. – Eg hev pengar sa han. So kann du betala att til hausten eller naar du faar pengarne. – Eg er ikkje viss um eg hev meir gagn av det, enn um eg studerar her i Kjøbenhavn. – Det vert aa høyra og aa læra um livet. No skal du faa sjaa livet, læra det personleg aa kjenna. Dette er eit tilbod som ikkje ofte vil bjoda seg. – So slo eg til. No reiser eg i Guds namn.

Naar eg ser, at eg slumpa til aa reisa fraa Askov, der eg hadde tenkt a vera og likte meg godt, og at eg no stend paa reisefot ut til den store verdi – som eg ikkje hadde ein tanke um for tvo dagar sidan, ja so ser eg at eg driv for straumen. Er det lagnaden? – Naar eg um ein maanad kjem attende, stend lærarhøgskulen open for meg som fyrr.

Eg skal no paa tyskland-ferdi byrja reinskrivingi paa mi nye bok. Studera alle typiske stader i Tyskland – halda dagbok. Gjera ei rett ”studieferd”, sjaa kunst og alle museum. Sjaa middelalderen i byggverk. Sjaa renecancen i kyrkjer og andre bygningar. Sjaa folkeliv og natur som eg fyrr aldri hev sett. Eg ventar meg mykje av ferdi. Og so – studera tysk. Det maa visst ganga lett naar eg no er nøydd til aa greida meg so godt eg kan, og fær høyra folket tala. Ja, det vert ikkje godt for nokon aa tru paa meg som flakkar so. Men det skal vera visst, at eg arbeider av all mi evna. Og daa vonar eg at det kann verta den beste vokster for baade læraren og forfattern. Hels presten dette eventyret mitt!

Hjartelege helsingar, Olav Sletto. Rørholmsgade 22 IV Kjøbenhavn K.

Du! spør presten um han kjenner ein eller annan pengemann som vilde kosta paa meg ein tur til Oxford universitet, studera engelsk maal og litteratur, og faa utvikla meg som diktar – paa grunnlag av det som eg hev synt av evne og dugleik og karakter? Eg skynar meir og meir at det er no fyrst mi beste utviklingstid kann koma.

O. S.

For Norig skal min arbeidsdag fortæra seg

Kjøbenhavn 14/3 1909

Ja, dette brevet som du finn her, det skreiv eg kvelden fyre eg reiste til Tyskland. Men hev bore det i lummene sidan den tidi.

No er eg atter komen. Er nett inn um døri for vel. Hev reist i eitt sidan kl. 1 i gaar eg tok fraa Hamburg. Og det vart eit eventyr. Me sat fast i drivisen fraa Nordsjøen i Lillebelt i natt. Det var noko nytt for meg skulde eg tru. Me hadde isbrytar – ein tolleg stor dampar, men det munte lite. Den store ferja maatte alt i eitt apa og ta seg renn inn yver isen som stod i ei mylja. Ein heldig tur. Reiste ifraa Moren i Dresden, stuka aaleine i Berlin og Hamburg. Og det gjekk svært godt. Det var nok noko aa sjaa kunstsamlingarne og alle musæum. Og hamni i Hamburg! Soga alt – seinare. Eg hev halde dagbok.

Det vart heller ikkje so dyrt som eg hadde venta. Eg er glad for det dette hende meg.

3 dagar seinare 17/3 1909

Er no i fullt arbeid komen her i K. Trur so menn at eg var meir enn storheldig, at eg fekk sjaa saapass av verdi.

Folkehøgskulen ja. Dersom ikkje Langeland kann faa pengarne – som vel er uvisst – so maa de endeleg sjaa til aa faa Arneson – dersom han søker. Um han vilde ha meg med, veit eg ikkje. Endaa eg trur det nok. Men det lyt no vera av mindre vikt naar det er spursmaal um ungdomsskule i Buskerud. Eg skal nok koma med – um ikkje so braatt. Men i det heile ver paa vagt, for fanden og dei gamle høgre.

Korleis eg gjer det til vinteren dersom eg ikkje fær høgskulearbeid, veit eg ikkje. Tek anten ein liten skulepost i Hallingdal – for maalet og skrivingsi si skuld. Eller eg beint fram studerar. Fær eg forleggjar til boki eg no skriv – som det lyder vil Gyldendal rusta meg ut med pengar – fær dei manuskriptet – ja so maa eg vel ha i vissa ein 4 – 500 kr. Og gaar ikkje det eine, so gjeng det andre. Kjem no ”Dei Gamle” i nytt opplag, so fær eg alltid nokre skillingar meir. (Det kjem seg an paa biblioteki.) Eg kann ikkje venta at det skal vara ved aa gaa som ein springdans heller. Eg fær nok lida upp all medgang eg hev havt. Men so lenge eg so lukkeleg kann arbeida etter hug – i medgang, gjeld det aa bruka tidi til godt arbeid. Kanhenda til slutt kann mitt vesle stræv og gagna fedralandet – eller nokre i landet.

Eg hev fenge høyra mange røyster som manar meg til aa leggja alle aadrar ut – verta kunstnar., arbeida for mitt eige ry, vinna nordlandi, kasta alt som stengjer og bind meg – gaa inn i eit større maalføre!

Medan eg gjekk i Sudtyskland og lengta heim, midt i det eg saag ein rik, storlægd kultur i kunst og byggverk – medan eg i Slesvik tala med søndere-jydar – eg kjende heilagt i min eigen barm at for Norig skal mitt hjarta slaa, for Norig, mine brør i landet, skal min arbeidsdag fortæra seg. Og klaart ser eg vegen. Eg vil vera med aa dyrka upp tungemaalet, vera med og gjera det ledugt og lett i fin bunad, forma det eg sjølv ber paa og det folket mitt ber paa. Det er nok vegen til det nye aandens Norig. Det vil ogso vera frelse for meg sjølv.

Hjarteleg helsing! Din Olav Sletto

Eg hev kjøpt Goethe sine verk

Kjøbenhavn 4/4 1909

Gode hr. Reinthon

Her er fagert i Kjøbenhavn no. Vaarsoli er komen, dei fyrste grasspiror lyser grøne inn i parkarne, ein pust av noko nytt er komen i lufti.

Det er gildt aa vera her nede. Er no fri i paaska. Biblioteket er òg stengd, so eg maa halda meg inne eller – ute i byen, parkarne, hamni med alle skip o.s.v.

Er no rakande pengelaus. Hadde eg ikkje gjort Tysklandsferdi, hadde eg nok ikkje trunge pengar so snart. Vil de vera snill og senda meg 100 kr. – Eg hev vel enno vel so 100 kr. og kvila paa, ikkje sant? – Mykje bøker hev eg ogso lota kosta meg. I dag hev eg gjort røvarhandel. Eg hev kjøpt Goethe sine verk. 5 tjukke band i gullsnitt for – Kr 5,40. Men ”Faust” var ikkje med. Han kjøpte eg – baae delarne – i fint raudt band med gullrygg for 90 øre. So eg er nøgd i dag.

De liver vonleg bra heime. Godt ver med sol yver snjo. Eg finn eitt og anna paa. Eg er millom alle desse tusund menneskje einsam. Hev de set noko um "Dei Gamle" i bladi i det siste. Eg hev ikkje set eit norskt blad paa lenge. Skal tru um det kjem nytt opplag?
Hels Olav og dine folk!

Hjarteleg helsing! Din Olav Sletto

Her er ei vid mark til aa sjaa mange slag folk

Kjøbenhavn 26/4 1909

Reinthon, gode ven

No vil eg taka meg eit bil. Faa sitja i ro og skriva til vener og godt folk. I gaar kveld i selskap, og eg kjenner enno usmaken. (Den einaste pennen eg hev datt i golvet, so maa eg bruka blyanten.)

Det var fint, dei var gjester av aand, som dyrkar musiken og kunsti. Det var ikkje kunstnargilde. Det var i det fine "skjønnhedselskende" lag her i byen. Me var 8 – 10 gjester. Konservasjon, samtalen maatte aldri stogga – for Guds skuld ikkje! Daa vilde me paa timen kjenna kor tomt livet er. Det galdt aa koma med smaa, rappe "bemerkninger", so me kunde læaat. Alle var sjølv sagt utrusta med kvar vaar dama. Eg var i saa maate sers heppen. Eg fekk ei ung, vøn frue, og "hendes tilbeder" hev eg daa vore i lenger tid. – Eg var utarbeidt, trøytt, tungsint, leid meg. Kl. vart 12. Eg lovde meg sjølv at kl 1 vilde eg gaa. Kl 1 kom, eg reis upp og vilde gaa. Hui! Mi dama bad, vertinna bad, verten, gjesterne. Eg la fram noko som skulde vera grunnar, orsaka meg, bad um dei vilde vera elskverdige nok til aa forstaa at eg maatte heim. (- Eg braut nemleg den gode tonen – og det var det eg vilde.) "Men naar nu jai ber dem – vil De saa bli", sa so mi søte dama. Eg maatte daa beda henne: ikkje bed meg. Daa hyntha ho seg til – den fagre, og eg maatte som god kavaler audmjukt bed um hennar naadige jaord. Men eg vilde det eg vilde for ein gongs skuld. Og kom daa umsider i veg. Dette komediespell som jannast er svært morosamt, kunde eg ikkje vera kar um aa halda ut.

Soleis er det: Her er ei vid mark til aa sjaa mange slag folk. Men eg er for mykje bonde, at eg ser gjennom skalet og lid ved tomleiken. Endaa her er og so ovleg mykje gildt. Hev ein litevetta trong etter aa liva sitt menneskeliv paa den rikaste og lukkelegaste maaten, so er det noko som ein uklaart leitar etter, det er som ei uklaar traad etter aa hengja seg sjølv paa krossen. Ein lengtar etter det same kor ein er, sjølv sagt. Men her møter eitt ord – paa mest alle leider: tomleik. Eg elsker daa mitt arbeid, og det er godt moglegt at eg kunde naa noko òg, fenge eg no dyrka meg upp. Det kann eg ikkje, soleis som eg er stelt økonomisk. Dessutan hev eg ikkje frelst samvit fyrr eg stend i eit fast arbeid, og kann paa den maaten gagna ein og annan.

Det er ikkje nok aa faa æra.

No ser eg fullvel so lite langt eg er komen i kunnskap. Alt mest stend att aa leggja til munns. Eg hev no i lengere tid lese paa kgl. Bibliotek. Alle fyredrag – gjorde meg berre fatigare og fatigare, dei opna synet for alt eg mangla. So sette eg meg til aa arbeida. Sören Kierkegaard vert min læremeister. Eg græt mest at mitt heile liv til no skal ha gjenge utan vidare kjennskap til den mannen. Av andre eg les er Brandes (som eg no kjenner personleg). Og so – ja fyrst no! opnar det store tyske bokverket døri paa klem. Hadde eg vore umtenkt nok, so hadde eg for lange sidan arbeidt meg inn i det. Men ein ser ikkje gagnet av alt paa ei og same stund. No fyrst kann eg segja, at min skulegang byrjar. Mi tysklandsferd vart i so maate ei vekkjing for meg i so mangt. Tenk filosofen Nietzsche hev vore meg berre eit namn til no i den aller

snaraste tid daa eg fall paa han. "Also sprach Zaratustra" (soleis tala). Stor visdom og djupe tankar i ein vedunderleg stil! Eg vil spyrja Gyldendal um han vil gjeva henne ut paa landsmaal. So umset eg henne. Skal forresten fyrst spyrja um Maalkontoret vil raada meg til aa gaa i gang med det arbeidet. Kva trur du?

Langeland skriv at me maa i sumar paa fyredragsturar og gjera folkehøgskulen kjend. Det skulde vera morosamt. Men tidi! Eg hev nok eit emne som eg skal skriva i hop til ei bok – eller andre delen av ei bok daa den fyrste delen ligg no i ferdig manuskript – til sumaren. Men han hev fullt rett i det, at noko av det slaget maa gjerast.

Ja, det gjekk heppe med skulen. Eg hadde aldri trutt so stort um Buskerud. Eit sovore resultat av dykkar stræv, ja det er storfelt. Og Langeland er glad, som ein mann alltid er naar han skal faa lov til yrkja paa den staden han hev mest hug til.

For meg var det no vel svineheldig. Kann faa koma i arbeid – og i det arbeidet – med det same. Og kann difor òg um haust og vaar ei stund lesa i Kristiania, skriva upp dei 3 – 4 bøkerne som eg ber i hovudet, koma ut av skulderne mine, verta gjeldfri mann. Daa kann eg setja stammen ut paa verdenshavet paa nytt, og sigla meg ein god tur. – Og so kann eg kannhenda vera med og hjelpa fram eit og anna i landet.

Eg kann ikkje vera deg og Langeland takksam nok, at de vilde hjelpa meg i gang. Eg sjølv er av desse som spenner bogen høgt – i eit uheld kunde bogen springa. Eg ser det sjølv. Men det vonar eg daa, at eg kann med tidi faa syna meg tiltrui verd.

No vert eg paa Statens lærarskule til den er slutt, og det vert fyrst etter at folkehøgskuleskeidet er byrja. Slepp eg daa inn so reiser eg sjølvstilt til Askov. Slepp eg ikkje inn, so gjeng eg høyrer Lehmann og Hoffding paa allskulen og les. Paa folkehøgskuleskeidet vert det aa høyra uppblesne fyredrag (eg svermar ikkje for dei danske folkehøgskulelærarane, dei er yverfladiske og tome – mange av deim som hev beste ordet paa seg), og vert det og gaa paa utflygter og aa prata. Det liver ein ikkje paa eit heilt aar.

Hjarteleg helsing! Olav Sletto

Denne Askov-røra som fekk so store fylgje etter seg

Kjøbenhavn 26/5 – 1909

Hr. S. Reinthon. Gode ven!

I dag fekk eg brev fraa Langeland. Eit alt anna enn hugsamt brev. Han umtalar daa ting som du no vel kjenner, og han let meg vita dykkar raader, - at eg skal helst ikkje vera med paa høgskulen o.s.v. som du nok veit betre enn eg. Eg hev no skriva eit lengre brev til honom, um denne Askov-røra som fekk so store fylgje etter seg, og eit so uviktugt aatak av viktuge folk som Hr. Appell. Eg hev bede honom senda deg det brevet, hev ogso bede honom syna Grønland (som eg tenkjer meg til var den mannen Langeland tala med i Oslo) det ogso. Skal mi forklaring vere for mykje annarleis enn Hr. Appell si, so hev eg bede honom senda brevet ogso til Hr. Appell. For det som er sant, bør vera sant maa vita.

Han sender deg visst brevet straks paa timen. Og der fær du daa sjaa – dei einskilde fakta. So no skriv eg stutt.

Det var eit stort vonbrot dette med høgskulen. Men det var klokt av dykk. Eg svara sjølvstilt soleis, at kunde eg gagna skulen med aa draga meg attende, so var det òg godt. Men so laut det vera paa grunn av at de finn meg ikkje dugande, og ikkje at eg hev eit rykte som stengjer vegen. For eg er meint til, at det eg hev gjort, det maa i dagen, i fullt ljøs. Det maa fleire faa sjaa og døma um enn ein mann. Og hadde min vilje sket, so hadde ikkje Jacob Appell tronge

um aa krevja ”taushedsløfte”. Hans ”taushed” hev vore opphavet til det mistenkjelege skin desse smaa ting hev fenge – fraa fyrste stund av.

Paa ein eller annan maate slær eg meg vel i gjennom. Men det vert vel tungt. Naar du les brevet, so gjer deg upp ei meining um meg – og um eg er skurk eller – det er gjort meg urett. – Eg vert her nede til den 15. juni, dersom du daa ikkje raader meg til koma heimatt fyrr, eller reisa lenger, men til den tid hev eg betalt husleiga. Og reiser eg fyrr, so taper eg dei pengane. – Og lyt faa deg til aa laana 100 kr. og senda meg snarast. Større skuld bør eg helst ikkje byra paa meg, men sjaa aa kvitta ned heller. – So ventar eg brev fraa deg – di ærlege meining. Hels Olav mykje.

Hjarteleg helsing Olav Sletto

Renta skal vel snarast til Asle Seim

Vesleheimen, Vollen, Asker 27. 8. 1912

Hr. Reinthon. Gode ven!

Vonar at alt staar bra til i Hol – og med dykk.

Ofte hev eg havt hug til aa skriva, men no ei tid hev eg havt det so annsamt – og hev det òg so annsamt at eg hev drygt med det. Me hev bygt eit lite hus her i Asker, og det tek baade tidi og tanken. No er me daa komne so langt, at me nett hev flutt inn, men so mykje er endaa uferdig, som ein kann venta. Men det er ein urygjeleg hugnad aa ha sitt eige.

Morosamt skulde det vera, um du kunde vitja oss eingong du var i Xania eller Drammen. Det var sagte mangt aa svalla. Og eit døger laut du ofra – naar du var ute aa for kor som er.

Naar eg kann faa helsa paa dykk og vener i Hol er endaa uvisst. Eg er fast bunden til arbeidt no utyver – vilde gjerne faa bok ferdig til jol um eg kunde – so det kann knapt verta i haust. Og naar vinteren kjem maa eg ta fyredrag i folkeakademiet. Eg kjenner meir no enn fyrr til riksmaalshøgre i hovudstaden, og finn me lyt pusla aa arbeida so godt me kann – me som hev valt Sverdrup – Aasen lina òg, for dei er jamenn seige aa faa bugt med.

Fraa eitt til hitt. Renta skal vel snarast til Asle Seim no dette bilet. Og det er kr. 50,00 eg skal ut med. Trygdepolica skal òg ha sitt, det er i aar Kr 36,36. Eg sender hermed til deg – orsak at eg alltid maa leggja byrder paa deg – Kr 86,36, um du vilde vera gild ordna det for meg.

Mykje helsing du og dine! Din Olav Sletto

Hol er merkeleg sein til aa kjøpa boki

Ringen – Forlag, Kristiania 2/11 – 1912

Herr S. Reinthon, gode ven!

Eg sit i forlaget og skriv dette.

Takk for dine gode ord um boki. Ja, kritikken fell svært bra, og private takkebrev kjem det so no og daa. Serlegt Ola Bø i Valdres vil eg nemna, han gled seg, og bed um lov til aa skriva og aa halde fyredrag um henne.

Salet gaar rettelegt flinkt, hadde aldri trutt det. Dei fyrste 1000 er alt stroke – det vil segja selt og utsendt. So etter vanlegt takst hjaa dei andre bokhandlarane – skulde no Smaaord vera utkome i 2dre opplag. Men me tok opplaget noko lite attpaa 3000, so det er noko taka av.

Ungdomslag og bygdeungdomslag i dei større byar bed um bøker for bokhandlarprosenten og tek større parti, - folkehøgskularne skal faa det sameleis um dei vil.

Hol er merkeleg sein til aa kjøpa boki. Men det kjem vel av at forlaget lite hev anonsera seg der uppe.

No lyt du faa ein ungdom til aa gaa med boki i prestegjeldet, han skal faa 25%. Han kann faa 100 ekspl. tilsendt – eller helst du lyt ta kontoen – betala naar han hev selt det han magtar – og resten /.../ tek forlaget att imot.

Ringens Forlag er nytt – og idealistisk. Vil folkeuppllysning – og ikkje tena meir enn som det kann greida aa halda seg uppe med.

Og eg for min part vaagar alt paa det, og trur paa det, og folket og ungdommen skal nok takka – naar 15 – 20 aar er gjenge.

No skriv eg paa ei liti bok – folkebok – som kann verta billeg. ”Store menn” heiter ho. Det er Hauge og Kloster og Aasen (Garborg) og Bjørnson – og den rørsla, gudelege – offentlege – kulturelle rørsla dei vekte. Ho ligg i same lina som ”Smaaord”.

Elles staa eg no paa ferd til Romsdalen. Skal tala i Molde den 9de.

Ja, syt litt for Smaaord der uppe. Bokbestillingar stilast til Ringens Forlag, Xania.

Hjarteleg helsing alle dine. Olav Sletto

Attest, at eg har lært bokholderi

Asker 19/7 – 1913

Kjære ven S. Reinthon

Eg hev det annsamt, og maa skriva stutt. Eg hev selt ei bok i nokre blad, og skal skaffa manuskript etter som dei treng. Dinest les eg korrektur paa mi nye bok, som kjem fyrst i sept. – Og so er bringebærhagen min mogen – 500 plantar eller kjørr, og det er eit fælt mas a faa plukka og selt i byen. Difor som sagt – skriva stutt.

Vonar at alt staa vel til i Hol, og i din heim.

Senda pengar til Gurid Aaker har eg enno ikkje fenge noko høve til. Det var hagebruket, arbeidsfolk paa huset o.s.fr. og visste ikkje kor dette bar etter, og veit det ikkje endaa, men store utgifter. So maa endaa drygja med dei pengarne.

So var det noko anna. Kann du og Svein Nestegard eller T. Sundre gjeva meg kvar si attest, at eg har lært ”bokholderi”. Som du veit, fyrst paa høgskulen, sidan paa Seminariet, lat attestrane vera paa riksmal. Og send dei snart. Og set til kva de er for slag under namnet.

Eg hev bruk for desse attestarne, men skal ikkje gjera større bruk av bokholderikunsten. Det er ei formsak berre, tenkjer derved aa vinna rang av inspektør i ei viss leid.

Framifraa ver. Men lufti er for still og kvævi her nede. Eg skynar at eg maa upp i dalen sumarstid – naar det no lid fram, og eg ikkje vert so beisteleg annsam.

Fyredragsarbeidet mitt aukar, ser eg. Siste september – skal eg til Sunnmøre – og so daa etter som eg kann avsjaa tidi, Gudbrandsdalen, Vestfold, Trøndelag o.f.

Jaja, mange helsingar til deg og dine, - og hels søyver i Sletto og Bakke, Haugen o.f.

Hels Svein Nestegard.

Mi hjartelege helsing, Olav Sletto

Det er Ringen Forlag som skulde knekkjast

Vesleheimen, Asker 9. sept. 1913

Hr. ordførar Reinthon. Gode ven!

Takk for brev og attestar som du sende, og mi beste helsing til deg og dine.

Skal samstundes faa senda deg mi nye bok. Du stussa vel, og tykte det var vondt – naar du saag den medfart boki fekk no nyss i ”Den 17de Mai”. Eg tykte òg det var vondt – helst dei 4 dagarne eg gjekk aa venta paa det, for eit snilt menneskje kom og fortalde meg fyreaat kva ein 2 – 3 karar bryggja paa. Det er Ringen Forlag som skulde knekkjast, og eg med det – var meiningi. Og mitt religiøse syn, kjem paa tvert, aller mest for di dei finn, eg arbeider med heppa i formi, og eg maa piskast derifraa til dette vanlege bokmakeri. Naar aataket kom maatte eg no læ likevel. Kritiken var so meiningslaus og personleg (gjeng ut paa aa syna mitt hoffmod og mi dugløysa – med gode ynskje um umvendelse til aumykja) at dagen etter helsa ein landskjend mann meg: ”Dette var berre bra – um fjortan dagar skal det alt syna seg!” – No er boki longe berga. Erik Lies kritikk i ”Intelligentsen” no sundag, set boki paa sin rette plass som aandprodukt. Og A. M. St. Arctander skreiv et eg maa gled meg, boki greip like inn i tidi, og ”vil gjeva heile folket noko aa tenkja paa”. ”I denne urolege tid, er ”Tenaren” just mat for mons” o.s.v. Men det eg lit mest paa er det, at eg vilde noko rett og sant – og eg kasta tilsides alle skjol og dekke, og gaar fram med det livssyn eg kviler og byggjer mitt liv paa. Eg hadde ikkje noko betre aa gjeva. Men eg tykkjest vera viss um det, at ein stor part av folket vil taka imot.

”Fritenkjar” lægret vil rasa – kann hende at sume ”kristne” ikkje vil vera einig i alt – men sanningi arbeider seg sjølv upp att. Og eg tykkjest kjenna paa meg, at so visst som sume vil lasta, vi andre forsvara. Og som mange godt nok veit – so er det høve menneskjet staar i til den sedelege magt utanum oss, det vandaste spursmaal. Men eit spursmaal som ergar alle ”av kjøtet”. (Dette bibelord ”av kjøtet” vert vel det beste bilæte paa desse slag folk, som nokosinne er teikna.)

Naar du no har lese ”Tenaren”, so skriv nokre ord til meg, seg meg verknaden og inntrykket ho gjer – etter dykkar syn og oppfatning.

Det skal eg faa nemna. Den nye redaktøren i Amtstidende O. Fladmark, staar eg meg noko daarlegt med. Og han syner mi bok og Ringen Forlag all likesæle han kann. T.d. det er no yver 8 dagar sidan at boki er sendt bladet til melding – og det er ikkje eingong nemnt at boki er komen i handelen. Eg kann venta det verste. Det kjem nok av, at han vilde fenge i si tid eit tidsskrift utgjeve paa Ringen forlag, og sende manuskriptet inn – men forslaget vart ikkje motteke, og det vart sagt ein kritikk um manuskriptet hans, som han tok seg nær av – og trur at eg hadde skuld i. Kunde ikkje nokre av dykk ordførarar faa mannen til aa syna rettferd, og ikkje stengje meg ute fra Hallingdal som eg fyrst og framst skriv for. T.d. skriva til honom o.s.v.

Ein annan ting maa eg òg faa deg til. Husbygginga og hagearbeidet mitt i sumar kosta meg 483 kr meir enn tenkt. Dette er ikkje faae pengar, og sette meg litt i knipa. So eg maa bed dykk faa Asle Seim og G. Aaker til aa venta med renta (med rente) til eg fær høve til aa betala. Det kann vel ikkje gaa so lang tid. For nyeboki skal eg no vel ha ein slump naar det lid litt fram. /.../ Paa fyredragsferd tek eg sist i maanaden. So eg ventar aa greida det vissum snarare. Det hev vore tyngste taket no hittils, men no er huset og heimen reist, so det vert lettare straks. – Dersom eg tek turen um Bergen, so vonast eg faa staa av paa Hol, og lydast heim til dei gamle. Kannhende eg fær sjaa nord til deg samstundes. Fær sjaa.

Hels til dine folk, til Svein Nestegard og kona – hels Olav.

Hjarteleg helsing Din Olav Sletto

Illvilje og ovund ingen ting skal magta

Vesleheimen, Asker 23/12 1913

Hr. ordførar S. Reinthon, kjære ven

Takk for brevet av dato som eg no ikkje hugsar. Det var huglegt det som du fortel um ditt tykkje yver "Tenaren". Ja, no syner det seg at boki hadde noko aa gjeva, og at illvilje og ovund ingen ting skal magta i det lange skeidet, naar det elles er noko som skal ha framgangen. Boki naadde so god kritikk som eg slett ikkje hadde venta, og salet vart no sers godt. Det er gjenge med nokolite av 2dre opplag. Det hadde trulegt vorte reint ei jolebok hadde forlaget lyst ut i bladi paa vanleg handelsmaate, men eg sette meg imot at boki skulde koma ut i marknadssjau. Men no etter nyaaret skulde det vera gildt um einkvan vilde fara yver Hallingdal og selja boki. Ein flink mann kunde faa 60 øre boki (30%) Kunde du Reinthon vita aa faa ein ungdom i vegen?

Det var min tanke aa lydast innum Hol daa eg skulde til Aalesund i haust, men det var ikkje raad skapt. Dei hadde laga reiseruta so kanpp der vest at eg maatte fara fyrr enn eg hadde meint, og det raakte til aa verta eit nattog. Paa heimferdi no vart det ogso nattog til Kristiania fra Bergen, so eg fekk ingenting sjaa av Hallingdal. Og her heime staar arbeidet og ventar meg. Det er nemleg mi tanke, um eg fekk ha helsa, aa sjaa til skriva i hop ei liti bok til jol i 1914. Saki er ogso den, at eg hev so spikande godt eit emne aa arbeida med fraa norsk saga. Men so er det alle fyredrag eg har lova. So tidi er knapp. For fyrste gong skal eg binda op i flatbygderne, og skal reisa ein maanad i folkeakademiet vestyver fraa Drammen, Svelvik, Skoger, Innøy, Botne i Vestfold, Vaale, Hof o.s.fr. Det er rixmaalsbygder. Hadde eg endaa hatt Buskeruds Blad paa mi sida. Men Buskeruds Blad vil sagte hindra, og B. Amtstidende med denne nye redaktøren tegjer meg i hel. Det er stor skam, at eg er utestengd fraa Hallingdal, og endaa større skam for Hallingdal som kann finna seg i det, at ein av deira egne skal gaa for lut og kaldt vatn. "Tenaren" er umframnt din melding ikkje nemnt i Amtstidende. Eg har jamt kjent meg som halling, og eg har jamt vona at mine bøker skulde brøyta veg for maalet hjaa mange, og gjeva aalvorstankar hjaa mange – men no er eg for augneblinken utestengd. Eg tykte det var vondt. Og no hadde eg bruk for ein introduktion i Drammansbladi for denne turen skuld.

Eg kunde no so godt ha sendt rentepengarne, men eg gjorde noko anna i staden, og du maa orsaka. Eg betalte ein slump material hjaa Holtsmark her upp paa landbruksskulen som no var forfalle. Og det var det siste eg var skuldig etter byggingi. Det er so med dei som er framande, ein kunne aldri vere "præcis" nok. Og so vonar eg at du ikkje vil leggja meg det til last, at eg vaagar meir med deg som kjenner meg. Det skal elles ikkje gaa saa svært langt belet daa ogso eg greider det ifraa meg.

I mars skal eg atter upp Hallingdal. Skal til Sunnfjord ein maanad vel. Høver det den leia, so kjem eg ruslande og vil helsa paa kjeningar. Men i alle fall i april paa tilbaketuren.

Mi beste helsing til deg og dine og Olav, han hev reint gløymt meg? Hels Nestegard og frue!

Signerik jol, godt nyaar" Din Olav Sletto.

Dette med renta vert vel heilt gale

Kristiania 8. 4. 1914

Kjære Reinthon!

Orsak! Eg flyg so annsam, at eg gløymer alle ting. No er eg nett komen heim fraa fyredragsferd, og skal um faa dagar ut paa nytt. Dette med renta vert vel heilt gale – men snakk baae til ro. Og no sender eg 100 kr – so langt det naar. Vert det nei, som det nok vert – so skriv. Eg har dine brev heime, og kann daa sjaa kor mykje det skal til. Men har inga tid til aa rekna ut.

Eg har ei bok som skuvar paa av si eiga tyngd, som det heiter.

I dag er som alle dagar elles, toget gaar ifraa ein, er ein ikkje rette tidi framme... Difor ikkje meir i dag. Men ei hjarteleg helsing til deg og Olav og alle.

Hels mine besteforeldre um du ser dei!

Vyrdsamt! Olav Sletto

Eg strid so hardt med ei liti bok

Vesleheimen, Asker 23/2 1915

Hr. Reinthon, gode ven!

I all hast ei lita helsing til deg og dine. Vonar at alt er vel og bra, og alt med det gamle i grendi. Her hjaa oss er godt i alle maatar, men fælände kaldt.

Just for litt sidan kom eg att fraa Trøndelag. Eg hadde der ein framifraa tur. Stautt folk!

No heretter – med undantak av nokre einskilde fyredrag i folkeakademiet, skal eg vera heime. Eg strid so hardt med ei liti bok, som kjem – fær eg helsa – til hausten. Arbeidet er gildt, men vandsamt – og ho fær ei liti gjerning aa øva imillom ungdom denne boki, og som du veit, det er mange tankestemnor, og hauk yver hane.

”Smaaord” hev eg berre haft gleda utav. Merkeleg nok. Det er vandsamt for ein ung mann aa vaaga fram med eit samla livssyn – paa personlegt ansvar. Men her synte det seg, at brytingi er god i folket – og at dei ventar paa godt og hjelpande fraa sine bokmenn.

Nok um dette. Men ansemd og reisor har faatt meg til aa gløyma alt burt. Eg minnest, at du skriev noko um dette i eit brev, men trur du eg finn det att! So du lyt endeleg gjera vel og senda meg ferdig rekning paa dette her. Og hels henne so mykje, og bed henne orsaka meg dette. Dette er ikkje forretningsmessigt, men menneskjelegt, lyt du segja.

Kona og barnet sjauar i neste rom, og etter di det er sundag, so skal eg ogso vera med, skynar eg. Me hev det lukkelegt og godt alle tri.

Hels endeleg mine vener Olav, Svein Nestegard.

Hjarteleg helsing du og dine! Olav Sletto

Me har no fenge ein stor gut

Vesleheimen, Asker 15/3 1915

Kjære ven!

Takk for sist! Kann senda den helsingi, at me no har fengi ein stor gut – 19 merk. Me trudde det var best at han heitte Bjørn. So no har han faatt namnet. Alt staar godt til.

Eg staar no paa spranget til Valdres. Straks vert det trulegt Sogn.

Kjem innum Hol, og maa sjaa faa ei ordning med reinskarparne.

Hels Olav og alle.

Hjarteleg helsa! Din Olav Sletto

Um eg kunde byggja eit lite hus ein stad der uppe

Vesleheimen, Asker 2/8 1915

Kjære S. Reinthon.

I all hast eit lite brev. Hadde tenkt og trutt at skulde fenge kome til Hol no paa lag i desse tiderne. Men no er her so fylt med arbeidsfolk; me fann paa aa byggja oss ein peis, so driv muraren her, so maatte me ha elektrisk ljøs innlagt, dermed har me elektrikarane ei tid; so skal me ha bygt eit lite uthus sidan. Men naar hausten kjem, og dette ovannemde er fraaseggjort, so...

[Her er brevet skada, og teksten er ufullstendig. Men det går fram at Sletto planlegg ein ny tur til Hol.]

Med boki mi har det gjenge bra. Ho er tenkt i 3 delar, og fyrste kjem i haust. Har alt lese korrektur paa dei tvo fyrste verki. Manuskriptet er i det aller meste reidugt. Vert ei bok paa so ein 130 sider (som Tenaren). Tykte nok det var ille at eg ikkje kunde faa senda heile verket ut med ein gong. Men oppgaava er ei kjempeoppgaava,...

[Her er brevet skada, og teksten er ufullstendig. Det går fram at ein utanlandsk gjest har lese manuskriptet og spådd det godt.]

Men eg grev meg ikkje berre ned i norrønsk myte. Til jol skal og koma eit lite skrift som skal tena denne viljeyting i norsk folk – som heiter avhaldssaki. Det vert berre nokre sider.

Det er ikkje fritt anna eg (fysisk) stundar etter fjellet. Har gripe meg i det i sumar serlegt.

Dermed kom eg i hug, at kannhende eg gjorde rett i um eg kunde byggja eit lite hus ein stad

der uppe. Eg har tenkt: - sørpaa Seimsbergo! Kunde du ta med han Vebjørn, um han vilde

selja meg eit halvt maal tomt der – som eg sjølv valde – Eg veit kor eg vil ha huset, men um

eg no sa det, so fann ikkje du det likevel. Det er berre eit sumarshus. Han maatte gjeva meg

skriftleg lov paa det. /.../ So maatte eg dinest høyra korleis du vilde billig levere

byggjematerial fraa sagi. So ikring 2000 kroner matte ein vel kunna greida aa faa ei liti stugu

for. Ungarne har hus i kvar busk, saa ein trong ikkje saa yverlag stort romet nett. – Skriv

nokre ord um det, var du snill.

Pengane til Asle skal eg senda naar eg kjem til byen.

I margen: Vonar at Asle kom nord med pengarne!

Hjarteleg helsing til alle dine! Din Olav Sletto

Eg høyrer Asle har jamra seg

Vesleheimen, Asker 16/8 1915

Kjære ordførar Reinthon!

Takk for brev av 5/8. Det var gledesamt aa høyra at alt staar godt til med deg og huslyd. Olav kjem seg, som eg skynar, det var yverlag gildt aa spyrja.

No kann me nok faa ei lengre svallestund, naar eg no kjem til Hol i haust eller sumar. (Det er vandast med di eg er saa mykje bunden um helgane – heilt leidt aa koma ifraa, men eg trur no likevel at det skal hende ein laurdag at eg kjem gyvande.) Sønene Sigurd og Lars, ser det ut vert reine klasseljos; det er godt aa høyra, at det har gjenge deim so heppent ved eksamen; eksamenspapiret er det hjelp i, serleg naar dei søkjer utan praksis. Og eit godt sovore papir hjelper no paa baade løna, og den støde ro i hugen som til skal i arbeidet. So eg ynskjer til lukke baade for far og søner!

So maa eg nok atter leggja bryd paa deg. Eg sender i dette brevet kr 100,00. Du maatte daa betala renta til Asle, og polica til Idun, og resten so langt det rekk til Gudrid Aaker. Naar det er gjort, so fær eg høyra kor mange kr det endaa vantar, og so fær eg ogso senda det naar lengre lid. Eg lyt vera var kva eg betaler ut no denne tid paa hausten – fyrr eg ser korleis det blir til med vinterarbeidet mitt. Kostnaden paa huset vil og sviva millom 800 – 1000 kr, og alt kontant. So du forstaar.

Det var leidt at eg i fjor søkte utsetjing med renta i Hol. Eg tenkte at der uppe er eg godt kjent o.s.fr. Dei tek alt i beste meining. Dette var gale. Eg høyrer Asle har jamra seg. Men so likar eg ikkje dette, eg. Eg forstod det slik, at han tente ½ prosent meir enn bankrenta. Skulde han ynskja mine pengar attende, so maatte eg beda deg snarast ordna det slik, som det upphavlegt var tenkt – lata dei 1000 kr skuldast banken. Den gjeldi tener eg paa ha endaa nokre aar. Det eg eig utantum det som gaar til daglegt brød, og utantum det det kostar aa skriva sumarshalvaaret – det maa eg bruka slik at det kann producera litt mammon. Dinæst har eg livsforsikringspræmien – som no tenar meg, i dette høvet – so eg har denne krediten i Hol (- i form av trygd for dei menn som gjekk inn som kaution.) Ein fyremun er det med banken, ein reknar ikkje paa utsetjing av renta, og so greider ein kvart krav etter som det kjem. – Eg hadde meint Asle var ein aandshuga vinstremann – men no skynar eg at han berre eig ei liti hardturka sjæleskorpa.

Tomti ja: Herregud, eg hadde set henne ut, eg har site der og skrive ofte paa ein stein, utsynet er olympisk fraa Seimsbergi. Og eg kom i hug det skulde vera høvt aa gaa nordtil kyrkja med kjeriingen og ungo um sundagen. Men det er mykje i det, at eg burde helst sjaa um eg treivst fyrr eg byggjer. Eg vil elles tena paa det at eg byggjer sumarhus ein stad. Daa leiger eg burt til Kristianiafolk huset i Asker. Dei betaler yverlag godt her. Og so fær lyden koma ut litegrand, han òg. No skal eg daa sjaa naar eg kjem upp til Hol i haust. Kannhende eg like fort byggjer paa ein annan stad. Det kunde vel henda at me ikkje likte oss i bygdi. Ved Haugastøl vil eg ikkje bu, millom all verdas vrangle. – Det var tanken aa ha det ferdig til utyver vaaren um alt gaar godt. Teikninga er ferdig. – Men me har ikkje fenge raadslege med sakkunnige – me veit ikkje kor stort me vil ha det, har ikkje kjennskap til prisarne paa vyrkje. Inn til vidare maatte eg ha lov til aa ha fyrsterett paa Seimsbergi! Leiga Hallingstugu vil ikkje Karin gaa med paa. Har ikkje tid meir no!

Hjarteleg helsing du og dine. Hels bestefar! Din Olav Sletto.

Eg rid nok ikkje den dagen eg salar

Kristiania 8. 8. 1916

Kjære ven, S. Reinthon!

Eg rid nok ikkje den dagen eg salar, eg. Men no er eg daa kome til byen og kann ordna litt med sakerne mine i Hol. - Boki er no ferdig, og eg har lese litt korrektur allereide. Til fyrst i oktober skal ho vera hefta, er tanken. Det har vore eit tungt arbeid, du veit Raganrok er ikkje noko vanleg skinskvida. Men eg har lesi boka upp for ein heilt sakkunnig mann som vitja meg fraa Kjøbenhavn. Han heldt dette arbeidet ein god mun høgre enn Loke. Som eg ogso sjølv trur. Ein lærer so lenge ein liver. Og so fekk eg arbeida noko fredsamare paa denne boki, enn paa dei fyrre, eg har gjeve ut. Men ho er tyngre – har meir tankar og symbol. – Det kjem seg mykje an paa korleis den vanlege melding kann melda henne. Elles det fær ein no ikkje tenkja større paa – men tru på seg sjølv – naar ein som eg staar aaleine med mine serlege ting. Sender 50 kr til Asle. Og vilde du vera gild og faa til ei liste yver betalingi av dei ymse terminar (som eg har betalt og ikkje betalt.) Eg har det alt saman, naar eg kann faa finna det fram att. Men no er eg so annsam. Boki skal ut, fyredrag lagast til vinteren, eg skal skriva ein artikkel um Lars Eskeland til joleheftet ved skolelaget paa Voss høgskule. Og fyrst i oktober skal færdene byrja. Du maa orsaka.

Denne vinteren som me gaar i møte, vil eg sjaa greida rentorne til husi. Det er stor skam. Men herregud, ja ja. Vonar at alle dine folk og du sjølv lever vel.

Og kjærleg helsing alle! Din Olav Sletto.

Betaler mi skuld

Asker 13/11 1916

Kjære Reinthon!

Har just no kome att fraa fyredreagsferd, og hev ikkje tid til noko brev. Men maa faa lov ynskja god jol og signa nytt aar for deg og dine.

Daa er min tanke, at eg utpaa vinteren kjem upp til deg, og betaler mi skuld til Gurid Aaker og Asle Seim. Det er for meg likso godt at det er greidt. Eg har so mykje aa ordna med no – og forsømer betala i rett tid o.s.fr. Eg vonar at ingen ting skal koma i vegen for dette.

Alt her staar særst godt til. Friske og sterke.

Alle gode ynskje fraa oss i Vesleheimen.

Hjarteleg helsing! Din Olav Sletto

God og velsigna jol!

Darbu st. 21.12.1918

Til S. Reinthon og huslyd!

Hjarteleg ynskje um god og velsigna jol! Vonar alt staar vel til med deg og dine.

Boki eg gav ut, Skyming, sender eg til ei liti jolegaave.

Hjartelege helsingar fraa Karin og Olav Sletto.

Elevlaget har so mykje for seg

Darbu 10/5 1919

Kjære kyrkjesongar Reinthon!

Takk for brev og sendingi av lovene ved Hardanger folkehøgskule!

Øygaard, Melhus og Aannestad (Fiskum) var her hjaa meg og tala um denne planen, at elevlaget og høgskulelaget skulde slaaast i hop.

No er det slik, at eg personleg ikkje kann og ikkje vil stella meg aktivt med i arbeidet. Dette har eg sagt fraa um. Vil heller ikkje verka inn paa det som blir gjort – utan at dei beintfram spør meg. Men eg maatte raada ifraa at elevlaget og høgskulelaget skulde vera det same.

At form. i elevlaget tek paa seg kontorarbeidet, det finn eg rett. Han kallar i hop til møte. Men høgskulelaget maa fyrebils einast vera eit økonomisk lag, trur eg, til aa faa tiltrui hjaa deim som har pengane. Det kann vera eit side-lag av elevlaget. Eller: det økonomiske lag som har til maal: gymnastikksal – og elevlaget som har til maa at skulen skal verke aandeleg inn i heile amtet, laga broderringen, - dei høyrer baae med til høgskulelaget.

Kvifor? Jau, elevlaget har plan um 1) aa setja i gang kaffistove paa Kongsberg, 2) kjøp av eit dyrt piano til skulen. 3) ei bilætmaskine. 4) bladet ”Heimtun”. Elevlaget har so mykje for seg – at kannhende det vil skræme dei som kann kautionere for gymnastikken. Gymnastikksalen maa vere ei sak for seg aaleine inntil huset er bygt, - og eit par aar etter. (Men elevlaget kann lova aa svara renta av so og so mange tusen.) 5 gode namn av dei eldre – fyrst. So kannhende kommuna òg skreid til.

Dette er som sagt mi meining.

Hardangerlovene sender eg i dag til Langeland og Melhus, so vil vel nok dei bli einige um reglar.

At du kann kvida for aa koma i brodden her, det skynar eg. Men ditt og andre sine namn maa til.

I tilfelle at kven som vilde av folk kunde kautionere for lite eller mykje til reising av bygget – so gav eg forslag um aa prente eit einslydande chema for alle deim, som deifylte ut og fekk attestera.

Fekk brev fraa Ola Perstølen i dag. Han vil ha foredrag paa stemna 15de juni. Eg trur eg svarar – ja.

Alt godt her.

Hjarteleg helsing Olav Sletto